Prijs f 0.50

3e JAARGANG No. 10
OCTOBER 1949

NEDERLAND POLEN

UIT DE INHOUD:

UITGAVE DER VERENIGING
NEDERLAND-POLEN

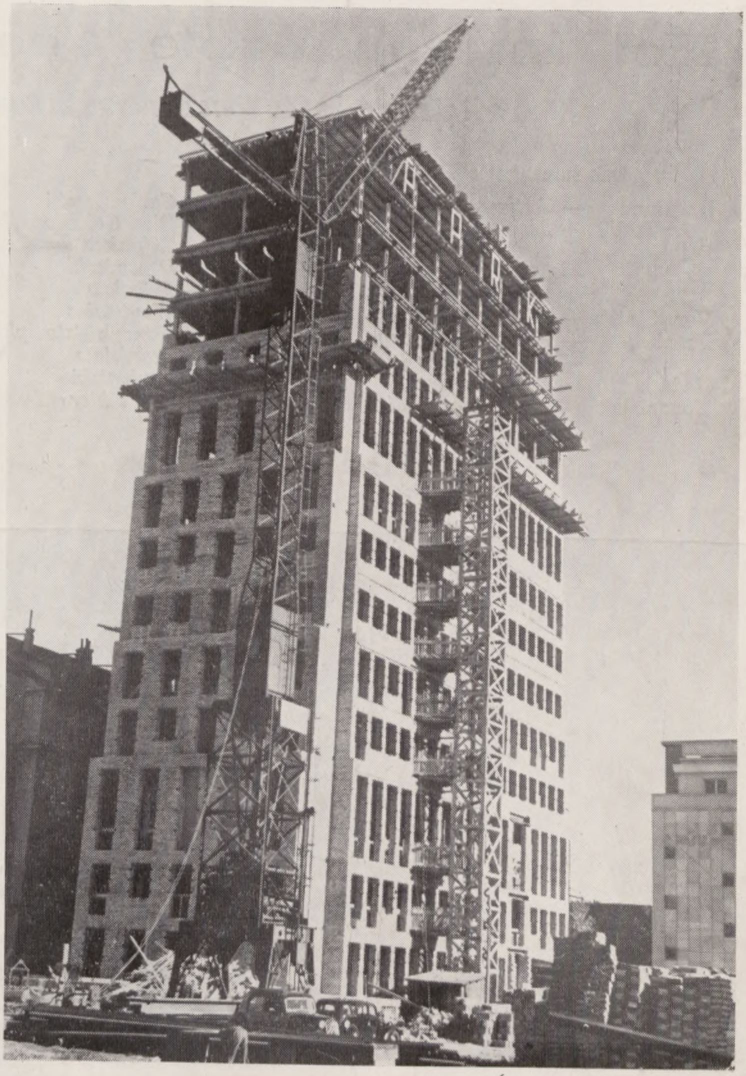

Foto links:
De jury van het vijfde internationale Chopin-concours.

Foto links onder:
Een deelnemer aan het Chopin-concours Carlos Rivero, Mexico.

Foto rechts onder:
Een deelnemer aan het Chopin-concours Kerner, Polen.

Foto op de voorpagina:
De z.g.n. toren. Het nieuwe bijgebouw van het Ministerie voor Verkeerswezen

Het internationale Chopin-concours

heeft plaats gehad te Warszawa van 18 Sept. tot 18 Oct. '49

De jury was samengesteld uit de volgende personen:

Engeland — *Arthur Hedley*
Australië — *Joseph Marx*
België — *Emile Bosquet*
Brazilië — *Magdalena Tagliafero*
Ver. Staten — *Olin Downes*
Frankrijk — *Marguerite Long*
" — *Lazara Levy*
Nederland — *Sem Dresden*
Hongarije — *Laios Hernandi*
Italië — *Carlo Zecchi*
Mexico — *Blas Galindo*
Polen — *Zbigniew Drzewiecki*
" — *Boleslaw Woytowicz*
" — *Henryk Sztompka*
" — *Stanislaw Szpinalski*
Roemenië — *Jan Ekier*
Zwitserland — *Alfred Mendelsohn*
Zweden — *Gotfried Boon*
Tsjecho-Slowakije — *Franz Joseph Hirsch*
— *François Maxian*
Rusland — *Lew Oborin*
" — *Paul Serebriakow*

MAANDBLAD TER BEVORDERING DER ECONOMISCHE EN CULTURELE BETREKKINGEN

Redacteuren:
S. van Praag
M. Górzyński

Postrek. 518467
Penningm. v. d.
Ver. Nederland-
Polen - Leiden

Nederland-Polen

Redactie-Secretariaat: (Redakcja i Administracja) J. W. Brouwersplein 7 - Telefoon 98875 - Amsterdam

De toekomst van Polen ligt op zee

Toen te Versailles de mogendheden van de Entente het beginsel, volgens hetwelk de volkeren het zelfbeschikkingsrecht hadden, afkondigden, werd niemand door die taal misleid. Men wist sedert lang, dat de edele woorden van de diplomaten vaak bepaalde doeleinden verbergen. In de wereld, zoals die zich na de eerste wereldoorlog aan ons voordeed, leek het bijna op galgenhumor aan Polen aan te bieden „over zichzelf te beschikken". In een Europa, waarin Oost-Pruisen de kusten van Memel tot Dantzig onder toezicht had en waarin Letland en Estland, niet meer dan agrarische kolonies van Duitsland geworden waren en die streken met Engeland deelde. Ten overvloede had de Entente maarschalk Pilsudski, sedert 1921 de hoofdrol toebedeeld van schildwacht in het Oosten tegen de Sowjet Unie. Een Poolse geschiedschrijver wiens gezag onbetwistbaar is en wiens antipathie tegen Rusland in niets onderdoet voor die van Churchill of van generaal Weijgand, maar die, als enige verdienste, ten minste het onderwerp, dat hij moest behandelen kende, kon in 1921 schrijven: „Als Polen een aandeel krijgt in de mijnen van Silezië, een behoorlijk afzetgebied en gunstige handelsverdragen, en tevens verbetering brengt in zijn wijze van het land te bebouwen, wanneer het ook de exploitatie van zijn natuurlijke schatten verbetert en hard werkt, zou het mettertijd, zoal niet de grootsten en sterksten evenaren, dan toch een behoorlijke plaats onder de landen innemen.
Maar dit vereist een lange periode van vreedzame activiteit. En onder het regiem van Pilsudski—Paderewski heeft men de weg daarheen niet ingeslagen. Polen heeft tcen allergevaarlijkst geëxperimenteerd op politiek, sociologisch en economisch terrein en op alle fronten de strijd gaande gemaakt. ... Voor de verdediging tegen de Bolschewieken, de Lithauers en de Ukraïners was het onvermijdelijk, dat de Polen overal tot het offensief overgingen. Ze rukten aan de ene kant op naar Minsk en aan de andere kant tot voorbij Lwow en vielen een gebied binnen dat de Russen hen vroeg of laat stellig *op dezelfde wijze* (cursivering van de schrijver) zouden bestrijden [1])."
Een behoorlijk afzetgebied ter zee? De geschiedenis van de Poolse „corridor" is zo recent dat we er hier niet verder op hoeven in te gaan. Gunstige handelsverdragen? Het douanestation Megoveloj heeft meer dan een eeuw voor de industrie van Lodz (het Poolse Manchester) de producten van de Russische industrie onbereikbaar gemaakt; door welke producten meer dan een eeuw lang de welvaart van die streek verzekerd was geweest. Zelfs gedurende de jaren van grote economische activiteit, gedurende 1925 en 1926, hebben de fabrieken te Lodż maar 3 à 4 dagen per week gewerkt. Het verdrag van Versailles en het verdrag van Riga (1920), maakten van Polen een agrarisch land, waarin de toestanden veel op die in de middeleeuwen geleken: grondbezitters tot over de oren in de schulden, arme boeren die van de honger stierven. Dit was overigens juist wat de *Entente wenste:* de emigratie van Polen leverde aan de mijnen van de Borinage en van Pas de Calais werkkrachten, als het ware heloten, die zeer gewaardeerd werden door de eigenaars van die industrie, waarin het werk in hoofdzaak onder het aardoppervlak geschiedt. De Verenigde Staten trokken ook voordeel van die goedkope arbeidskrachten. De in de Poolse industrie geïnvesteerde kapitalen, in het bijzonder die bijdroegen tot de bouw van de haven van Gdynia, gaven een goede opbrengst.
De crisis van 1929—'32 bracht hierin een ommekeer. Om „de orde" te bewaren in dit land, dat aan ellende en wanhoop ten prooi was, moest weer een politioneel regiem worden ingevoerd, onder oppertoezicht van Pilsudski. Aldus vangt de sombere periode van de „kolonels" aan. En dan komt de oorlog, de Duitse bezetting; de systematische uitroeiing van de Poolse bevolking.
Kon Polen, na zijn verlossing uit de ellende, in zijn oud verleden terugvallen? Moest het weer overgeleverd worden aan de Unilever-Schicht voor wat betreft zijn vetindustrie, van Dupont de Nemours (in afwachting van de I. G. Farben) voor wat betreft zijn chemische industrie, van de *Overseas Bank* voor zijn suikerindustrie, van *Flick, Balestreim, Neuflize* en *Schneider—Creusot* voor zijn mijnindustrie? Om kort te gaan, moest de economie van het land weer voor het volle pond in handen komen van de 208 kartels die, aan de vooravond van de oorlog uit liberaal-economische overwegingen meer dan 80 fabrieken stopzetten, opdat de meer bevoor-

[1]) K. Waliszenski — Polen en Russen. (e.d. Plon. Parijs pp. 310-311).

SZCZECIN

Onder de haven van de Oostzee verdient Szczecin, het troetelkind van de Polen, bijzondere aandacht. Vroeger tweede haven in het hart van het „Reich" is Szczecin nog belangrijker geworden sedert het integrerend deel is van het Poolse grondgebied. In de eerste plaats is het de Westelijkste haven van Polen. Zijn ligging aan de mond van de Oder maakt het tot een natuurlijk afzetgebied van de rijke vlakten van Poznan en vooral van de grote industriegebieden van Silezië.
De kaart van Europa toont duidelijk aan, dat de lijn, die gevormd wordt door de Oder en zijn zijrivier, die tegenwoordig de grens tussen Duitsland en Polen aangeeft, de kortste afstand is tussen de zee en het ruitvormig gebied van Bohemen. Zo is Szczecin meer en meer geroepen de toegangshaven te worden van Centraal Europa.

Eerste resultaten

Maar het is een verwoeste haven, die Polen geërfd heeft. Het zijn ruïnes, tengevolge van twee grote raids van de geallieerden in 1944 en vooral veroorzaakt door de Duitse troepen, die gedwongen waren de stad te verlaten. De laad- en losinstallaties werden voor 100% vernield, de opslagplaatsen voor 50%. De herstellingen, die aanvankelijk in een langzaam tempo plaats vonden, gingen in de loop van het tweede deel van 1947 aanmerkelijk vlugger. Op 49 scholen kon weer onderwijs worden gegeven. In 1948 werden een technische hoge school en een handelsacademie geopend, in de hoogovens van Szczecin brandden weer de vuren van de smelterijen, de petroleumraffinaderijen kwamen weer op gang.
In de lente van 1948 werd aan zee, op het eiland Uznam een nieuw station gebouwd dat van Szczecin het doorgangsstation tussen Scandinavië, Midden Europa en de Balkan maakte.
De bevolking is van 84.000 bij de bevrijding, gestegen tot 90.000 in 1946, 126.000 in 1947, 158.000 in 1948, 185.000 in Juni 1949. Zij zal ongetwijfeld in 1955 de 300.000 overschrijden. Overigens is Groot-Szczecin reeds het uitgebreidste stadscomplex van Polen: 301 km^2 (waarvan 65% parken, lanen, e.d.). De grote boulevard N-Z zal een van de schoonste voorbeelden worden van Europese stedenbouw.
Wat betreft het handelsverkeer laten we de cijfers spreken:
Szczecin. — 1947: 726.000 t.; 1948: 3.110.000 t.
Totaal in Polen. — 1947: 10.580.000 t.; 1948: 16 millioen 610.000 t.
Aandeel van Szczecin, — 1947 6,9%; 1948: 18,6%.
Al is nu het aandeel van Szczecin nog niet het grootste, het zal toch snel stijgen en het verdient de aandacht, dat het cijfer, dat voor 1948 geraamd was, 2.680.000 bedroeg.

De haven van Szczecin is door de volgende aantallen schepen bezocht:

jaren	binnenkomen	uitvaren	vlaggen
1947	1181	1162	12
1948	2803	2781	14

---

rechte landen of die waarin de kartels thuis behoorden, omvangrijke baten zouden trekken en niet door de „depressie" getroffen zouden worden!
Voor het herrijzende Polen kon kennelijk een dergelijke politiek, die met zelfmoord gelijk stond, niet in aanmerking komen. Nu reeds verbaast Polen, dat resoluut de moderne methoden van geleide-plan-economie heeft toegepast, de wereld door de omvang van het terrein waarop het herstel heeft plaats gevonden en door het rythme, waarin dit geschiedt. Het zesjarenplan moet, als het volledig verwerkelijkt zal zijn, Polen tot grote industriële macht brengen. Van zijn arbeidskracht zal na afloop van dit plan 64% in de industrie gebruikt worden, wat niet zeggen wil, dat de overige 36%, die voor de landbouw over zullen blijven, niet toch, (door toepassing van de moderne machiale middelen), rijke oogsten zullen helpen verschaffen.
Er kan gewezen worden op gunstige voortekenen ten opzichte van de vooruitzichten van Polen's internationale handel. Als grote industriële macht van morgen zal Polen voor zijn export van geen enkele tegenpartij, die hem door ongunstige gezindheid zou kunnen schaden, afhankelijk zijn. Het is zo gesteld, dat het van *Gdansk* tot *Szczecin (Stettin)* een schitterende weg bezit over de Oost Zee, welke het dank zij de zee-route van het Noorden, een uitnemende positie verschaft voor de handel met het Verre Oosten en het buitengewoon gunstige mogelijkheden biedt voor de Chinese markt, waarvoor de grote industriële machten in het Westen reeds bijzondere belangstelling tonen. Er wordt veel gesproken over de aanleg van het *Oder-Donau kanaal.* Daardoor kan Polen de markt van het Nabije Oosten uit Klein Azië bestrijken en zijn belangen zullen het ongetwijfeld ook leiden naar het Suezkanaal.
Hoe paradoxaal onze conclusie ook schijnt, de toekomst van Polen ligt op zee. Helsinki, Liepaja en Narva zijn onder zijn bereik. Het zal wellicht zijn opdrachten niet onthouden aan die Van Clyde en van Kopenhagen, als ten minste de voorwaarden van behoorlijke handelsregelen worden vastgesteld. Als zeemogendheid zal Polen ongetwijfeld morgen een gewenste afnemer zijn bij allen die in de internationale handel een onmisbare voorwaarde voor de vrede zien.

CLEMENT MAROT.

als Europese haven

De haven heeft een uitgestrektheid van 1.326 hectaren, waarvan 393 water. De lengte van de kaden is 20 kilometer.
Door zijn ligging op 65 kilometer afstand van de Oostzee, aan de mond van de Oder, in de Dablagune en de golf van Szczecin, vinden er voortdurend aanslibbingen (12 à 15 cm. per jaar) plaats. Elk jaar moet 1 à 1¼ kwart millioen kubieke meter zand uitgebaggerd worden.
In tegenstelling met voor de oorlog, specialiseert Szczecin zich, hoewel het voortreffelijk berekend is op granen, in het verschepen van kolen en erts. Zijn aardrijkskundige ligging leidt er toe, dat het de leverancier en de afnemer van Silezië is. Zo zijn er in 1948 van de totale 3.110.000 ton verscheepte goederen 2.456.000 ton kolen en 481.000 ton uit Zweden ingevoerde mineralen en pyriet.

De vooruitzichten voor de toekomst

Het bovengenoemde getal geeft wel aan, dat 21% van de Poolse export uit kolen bestaat, maar de door Szczecin geïmporteerde ertsen zijn niet uitsluitend voor Polen bestemd. De helft heeft zijn weg gevonden naar Tchechoslovakije.
Dit land heeft n.l. een afzonderlijk gedeelte van de haven van Polen dat meer dan een kilometer uit kaden beslaat. Tchechoslovakije dat een vrije zône in Hamburg, doch uitsluitend op papier, had gekregen, bezit nu een venster aan de zee. De economische samenwerking tussen de beide zuster-naties, die in vele gebieden zo vruchtbaar is, openbaart zich ook te Szczecin.
Zo mag men verwachten, dat Szczecin in 1949 7 millioen 500.000 ton koopwaren zal verschepen en over enige jaren in het kader van het zesjarenplan, dat men in 1950 zal beginnen uit te voeren, vijftien millioen ton, voornamelijk kolen. Het budget, dat voor de haven van Szczecin uitgetrokken zal worden, zal dat van Warszawa overtreffen. Het vervoer van handelswaren van Szczecin zal dan evengroot zijn als dat van de havens van Gdynia en Gdansk tesamen, het andere grote havencomplex, dat tegenwoordig een hoofdrol speelt.
Szczecin zal daardoor dan waarschijnlijk de grootste kolenhaven van Europa zijn geworden.

Szczecin en Europa

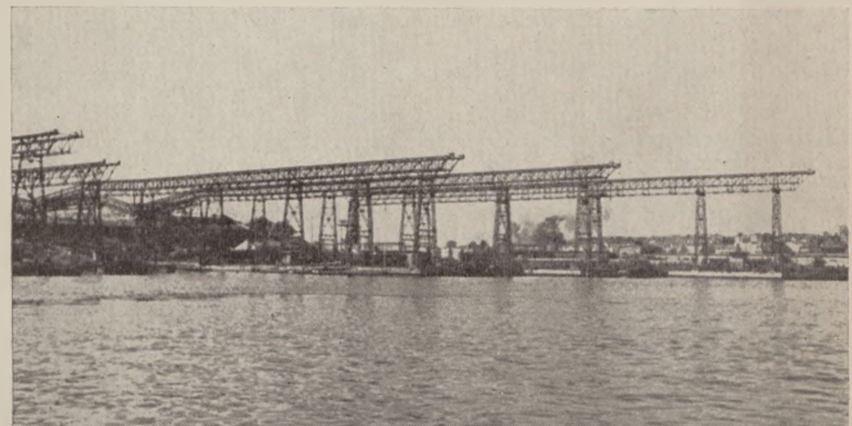
De baggerwerken en de regulering van het Oderbed, waaraan gedurende de oorlog totaal niets gedaan werd, wordt geregeld voortgezet. Reeds varen de aken met steenkool de Oder af. Deze rivier zal nog veel belangrijker worden, wanneer het 309 km lange kanaal, dat dan de verbinding zal vormen met Moravië, gereed is, waardoor de verbinding met de Donau tot stand zal zijn gekomen.
Deze arbeid, zal op gemeenschappelijke kosten van Polen en Tschechoslowakije worden ondernomen. Men heeft rekening te houden met buitengewone moeilijkheden in de Moravische heuvelen; verschillende kunstmatige meren zullen moeten worden aangelegd en het gehele werk zal enige jaren vergen. Maar men kan toch nu reeds bevroeden welk een grote rol Szczecin in Centraal Europa zal gaan spelen.
Frankrijk, dat uit Polen voornamelijk kolen importeert (twee millioen ton per jaar), dat er o.a. ijzererts uit Caen naar zal gaan uitvoeren (handelsverdrag van 30-12-1948). zal dus tengevolge van de in- en export van kolen en ijzererts uit de Poolse havens, met Szczecin het grootste contact hebben.

Bij de foto's:

Foto links boven: *Blik vanaf de Chrobry-wal (zo genoemd naar de Poolse koning, onder wiens regering deze vestingswal tot stand kwam), op een complex van monumentale gebouwen.*

Foto rechts boven: *Haven van Stettin.*

Foto onder: *Hijskranen in de haven van Stettin.*

Aalsmeer

Syringa Vulgaris-Maria Legray

Aalsmeer, miasteczko z 12.000 mieszkaców, leży w odległości 15 km. od Amsterdamu. Ziemia, będąca gruntem bagnistym nadaje się nadzwyczajnie do uprawy ogrodniczej. Dawniej rozciągały się tu rozległe stawy; obecnie osuszony grunt, dostarcza najlepszej ziemi dla różnych rodzajów roślin doniczkowych.

W związku z wyżej wymienionymi i jeszcze innymi czynnikami, najstarszą gałęzią ogrodnictwa, praktykowaną w Aalsmeer juz w XIX wieku, byla uprawa jarzyn, przede wszystkim ogórków i fasolki szparagowej i bardzo znanych i poszukiwanych w ówczesnych czasach truskawek aalsmeerskich. Również hodowla krzewów ozdobnych jak palma (t.zw. Buxuspalm), powoju (klimop) i drzewek owocowych była przez dluższy czas praktykowaną, lecz wszystkie te osiągnięcia musiały w początkach XX wieku ustapić miejsca hodowli kwiatów ciętych. W pierwszych latach po roku 1900, powstala jeszcze prymitywna uprawa ziemi, która rozrosła się do obecnie istniejących cieplarni kwiatów ciętych.

Jako pierwszą hodowlę kwiatów ciętych w początkach tego wieku, należy wymienić uprawę, w miesiącach zimowych, znanych krzewów bzu (Syringa vulgaris var.).

Zbyt produktów aalsmeerskich byl oddawna w rękach miejscowych pośredników i handlarzy. Nie można stwierdzić, że ta metoda wyzysku wielu, ciężko pracujących drobnych ogrodników, zapewniala im dobrą egzystencję. Wprost przeciwnie, przodkowie obecnych aalsmeerskich hodowców wiedli bardzo nędzne życie, wiele rodzin z trudnością moglo przetrwać zimę. Zyski tego handlu splywały na pośredników.

Po początkowych skromnych próbach udało się aalsmeerskim ogrodnikom dostarczyć na sprzedaż w okresie miesięcij zimowych (od pazdziernika do polowy maja), przecudne, kwitnące krzewy bzu. Produkty te znalazły chętny zbyt, nie tylko w kraju, lecz również szybką i łatwą drogą zagranicę. Wśród odbiorców znajdowaly się między innymi kwiaciarnie w większych miastach Polski.

Równocześnie z uprawą bzu rozwinęła się hodowla chryzantemy, którą się uprawia do dziś w wielkich ilościach. W nieco pózniejszym czasie zbudowano cieplarnie róż, gdzie ten najpiękniejszy z wszystkich kwiatów, w okresie calego roku, z zimą włącznie jest hodowany i jako kwiat cięty wysyłany w różnych kierunkach. Zaczątek uprawy goździków na wielką skalę przypada w późniejszym okresie i zawdzięcza swe powstanie faktowi, że ziemia niektórych cieplarni zaczynała okazywać wycienczenie hodowlą róż, to znaczy, że po dziesiątkami lat trwającej uprawie, zaczynał grunt okazywać brak różnych składników odżywczych i płodozmian oraz nowe zaopatrzenie gruntu byly często doskonałym wyjściem. Również goździki są hodowane w Aalsmeer w wielkiej ilości i w nienagannym gatunku.

Wymieniając te trzy grupy kwiatów ciętych, podaliśmy najważniejsze gatunki hodowli kwiatów w Aalsmeer. Nie znaczy to jednak że nie uprawia się jeszcze innych licznych gatunków w cieplarniach i ogrodach, które w obcych krajach stanowią bardzo chętnie widziane produkty.

W 1850 roku zbudowano w Aalsmeer pierwszą, bardzo prymitywną zresztą, cieplarnię w celu ulatwienia przezimowania młodym roślinom pelargonii (Pelargonium zonale var). Pamiętając o tym warto odwiedzić któregoś powszedniego dnia budynek lokalu licytacyjnego w Aalsmeer, aby zobaczyć tamże niezliczone ilości kwiatów doniczkowych w różnych rodzajach i odmianach. Wtedy stanie się zbędnym przekonywanie, że w nowszych czasach również hodowla roślin doniczkowych osiągnęla wielkie wyniki. Kogo to jeszcze nie przekona, powinien odwiedzić niektóre ogrodnictwa i stanie napewno pełen podziwu przed pięknością wyhodowanych roślin i ich niezliczonymi ilościami.

Krótki ten opis niech da czytelnikowi pojęcie o rozroście aalsmeerskiej hodowli kwiatów, koniecznym

Centrala Kooperatywnych Stowarzyszeń Licytacyjnych

holenderska stolica kwiatów

jest jednakże zwrócić uwagę na najważniejszą przyczynę, która spowodowała, że zyski ciężkiej pracy, związanej z hodowlą, otrzymują też hodowcy w rzeczywistości. Tym powodem jest prawie jednoczesne założenie dwóch spółdzielczych organizacji sprzedaży w Holandii, ogólnie znanych pod nazwą „Kooperatywnych Stowarzyszen Licytacyjnych". Od roku 1912, daty założenia, są wszyscy hodowcy aalsmeerscy członkami jednej z obu organizacji: Spółdzielni „Centrale Aalsmeerse Veiling" lub też Spółdzielni „Bloemenlust". Z chwilą swego wstąpienia do organizacji każdy hodowca bierze na siebie zobowiązanie oddania swej całkowitej produkcji roślin doniczkowych i kwiatów, do sprzedaży za pomocą spółdzielni. Tym sposobem handel pośredniczy w ogrodnictwie został całkowicie wyłączonym i przeniesionym do lokali licytacyjnych. Tamże zbierają się kupcy ze wszystkich miast kraju, aby nabyć na zasadach otwartej konkurencji, potrzebne im kwiaty i rośliny.

Zdobyczą dla hodowców jest między innymi całkowite wyłączenie oszukanstw, które dawniej miały miejsce przy obliczeniach, udzielaniu kredytu i ustanawianiu cen. Równocześnie nastąpiła wielka poprawa w cenach sprzedaży, gdy rośliny i kwiaty, stanęły do dyspozycji zasobnych w pieniądze konkurentów. Pod wpływem tych czynników rozwinęła się szybko hodowla i bardzo poprawiły gatunki. Szczęśliwie po tej tendencji rozwojowej nastąpiło również rozszerzenie rynku zbytu. Nawet w okresie pierwszej wojny światowej 1914—1918 r. nie doszło do wielkiej stagnacji. Dopiero około 1930 roku kryzys światowy dał się również poważnie odczuć w Aalsmeer. Lata wojenne 1940—1945 r. przyniosły z sobą ciężkie zarządzenia okupanta, ale rezultat finansowy nie był zły.

Po zakonczeniu wojny dała się odczuć ciężka depresja, pod wpływem faktu, że wiele krajów, zamknęło zupełnie granice dla produktów z Aalsmeer lub też pozwalało na wwóz bardzo małych ilości.

Obecnie cierpi Aalsmeer pod wpływem „nadprodukcji" kwiatów i roślin doniczkowych. Działa to na zniżkę cen sprzedaży i wielu hodowców patrzy dziś z obawą w przyszłość; ich ogrodnictwa sę przeważnie finansowo ciężko obciążone, i dla wielu sprawia już trudność regulowanie pieniężnych zobowiązań. Rynek zbytu zmniejszył się znacznie i dawni odbiorcy, kraje obecnie pro-amerykansko usposobione, nie chcą zgodzić się na wwóz tak luksusowego artykułu jak kwiaty.

Z wschodnio-europejskimi krajami demokracji ludowych i z Rosją Sowiecką nie nawiązano jeszcze bliższego kontaktu. Pierwsze zbliżenie manifestujące się obecnie ofiarowaniem dla Uniwersytetu Warszawskiego, kwiatów i roślin z Aalsmeer, niech będzie pierwszym krokiem na drodze trwałego i serdecznego związku między producentami z Aalsmeer i polskimi odbiorcami!

Dla orientacji niektóre dane obrotowe:

Stowarzyszenie Spółdzielcze „Bloemenlust" Aalsmeer:

obrót w 1946 r. *f* 6.720689,56
„ w 1947 r. „ 6.853617,04

Towarzystwo Spółdzielcze „Centrale Aalsmeerse Veiling":

obrót w 1946 r. *f* 11.031763,13
„ w 1947 r. „ 11.948409,68.

Aalsmeer, 8 pazdziernika 1949. H.

Hollandse bloemenkwekers zenden een geschenk naar Polen

Enige tijd geleden ontving de vereniging „Nederland—Polen" een brief van de Poolse Professor Dr. B. Hryniewiecki, de directeur van de botanische tuin te Warszawa, waarin hij de vraag stelde of het niet mogelijk zou zijn, hem in zijn zware taak te hulp te komen.

Wij begrijpen de situatie van een man, die zich als geen ander, voor grote moeilijkheden geplaatst ziet om een stad, die zo goed als met de bodem gelijk gemaakt werd, weer te doen opbloeien.

Met de geringe middelen waar dit zo geteisterde volk over beschikt, een volk, dat bijna 6 millioen mensen verloor en met een hoofdstad, waarvan meer inwoners werden gedood dan Amerika en Engeland aan doden in de laatste oorlog hadden, is het te begrijpen, dat het haast een bovenmenselijke taak was, die hij op zich nam.

Zijn oproep vond echter gehoor, niet alleen bij de leden van onze vereniging, maar ook bij de Hollandse bloemkwekers. Zij grepen deze gelegenheid aan, en brachten gratis een uitgezochte verzameling van planten en bloembollen bij elkaar, om deze de heldhaftige stad aan te bieden en om daardoor te gelijkertijd van hun vriendschap te getuigen.

De Firma *Verduyn en Tenhagen* uit Lisse verzorgde 10.000 bloembollen van verschillende kleur en soort, de Firma *de Ories uit Andijk* 4160 bollen eveneens van verschillende soorten en kleuren, 20 lelies en nog andere plantensoorten.

Uit Aalsmeer kwamen 9 grote kisten met verschillende soorten van sierplanten en bloemen, heg en siergewassen enz.

De *Firma J. D. Maarse & Zonen* leverde alles goed verzorgd af, franco Rotterdam.

Het mag buitengewoon verblijdend worden genoemd, dat ook kleine kwekers hierin niet achterbleven. Wij laten de namen dezer milde gevers hier volgen: J. Singer, H. Kuiper, Jac. Bemkert, J. Tuytel, J. Ridder, D. Singer, R. Venekamp, Kl. Ruiter, G. v. Gelder, P. Silver, J. Mantel, M. Haagsma, H. Bankel, O. Blom, C. Kieft, H. Kuiper, T. Bakker, J. Koster en A. Swart allen uit Andijk en J. Kooi uit Aalsmeer.

De 8e October vertrok de gehele lading met een Pools schip naar zijn bestemming.

Hoe groot zal de vreugde zijn van degenen, die deze bloemengift zullen ontvangen. Temeer nog door het feit, dat het Poolse volk zo van bloemen houdt.

Zo zullen deze bloemen de levende getuigen zijn van een land, dat dezelfde verwoestingen en ontberingen moest doorstaan als die welke de ontvangers van het geschenk hebben meegemaakt.

„Laat bloemen Uw tolk zijn"! Dit kan hier inderdaad in de beste zin des woords worden gezegd. Ondanks alle bestaande kunstmatige barrières zullen wij rechtstreeks tot het hart van het Poolse volk spreken.

Wij willen de schenkers hartelijk danken in naam van de vereniging Ned.—Polen voor deze fraaie geste. G.

Chopin in zijn jeugd

Chopin

Hij bleef teer, van lichaam zowel als van geest. Maar doordat zijn lichaam zich niet krachtig ontwikkelde, behield hij een bekoorlijke schoonheid en een zeer bijzondere gelaatsuitdrukking, ene zonder leeftijd en zonder sexe. Een engel, schoon van aangezicht, als een grote treurende vrouw, rein en rank van gestalte als een jonge Olympische godheid, en als bekroning van dit alles een utdrukking van tederheid en gestrengheid, kuis en hartstochtelijk.

GEORGE SAND,
in Lucrezia Floriani.

22 Februari 1810 werd Fréderic Francois Chopin geboren in het huis Zelazowa Wola bij Warschau, juist toen een serenade onder het venster aan zijn moeder werd gebracht door de muzikanten van een boerenbruiloft.
Zijn vader was een Fransman, Nicolas Chopin, die in Polen leraar in het Frans was en die trouwde met Justine Kryzanowska, een verarmde afstammelinge uit een adellijk geslacht.
De kleine Fréderic werd geheel beheerst door twee passies: de liefde voor zijn moeder en die voor de piano.
Als heel klein kindje zette men hem voor het klavier; eerst huilde hij van emotie en daarna kwam hij er altijd uit zichzelf naar terug om noten aan te slaan.
Chopins vader had een soort instituut, waar jongens van goeden huize opgevoed werden. Daaruit koos de opgroeiende Chopin zich vrienden o.a. Fontana, Titus Waciekowski en de gebroeders Wodzinsky. Zij vormden tezamen met het Chopingezin de wereld van het zachte tengere kind; met het werkelijke leven kwam hij niet in aanraking.
Zijn eerste leermeester was Zywny, die een Bachliefhebber was en deze liefde ook op zijn leerling overbracht. Op zijn 14e jaar kreeg hij Elsner als leraar, die Chopin's persoonlijkheid met de grootste eerbied tot zijn recht liet komen.
„Laat hen zijn gang gaan", zei deze, „hij wijkt af van de gewone weg en de oude methode, omdat hij zijn eigen methode heeft, en zijn werken zullen eens een bewijs leveren van een originaliteit, die zich nog bij niemand heeft geopenbaard. Hij volgt een buitengewone weg, omdat zijn gaven buitengewoon zijn."
Op zijn 8e jaar speelde Chopin op een liefdadigheidsavond. Toen zijn moeder hem vroeg, wat de mensen het mooist hadden gevonden, antwoordde hij, trots op zijn nieuwe pak à l'anglaise „mijn kraag!"
Na zijn eindexamen op school in 1825, dat de intelligente leerling goed aflegt wordt zijn verdere muzikale opvoeding voortgezet op een muziekschool.
Na drie jaar op het conservatorium te zijn geweest, doet Chopin eindexamen met het judicium „Fréderic Chopin, buitengewone gaven, muzikaal genie".
In Warszawa heeft Chopin zijn eerste liefde gevonden, Panna Gladkowska; een jongensliefde van een twintigjarige.
„Ik leef in een droom en ik slaap als ik wakker ben. Ja, erger, het is alsof ik altijd zou moeten slapen omdat ik altijd hetzelfde voel. Maar in plaats van kracht te putten uit deze dromerigheid, kwel ik me zelf en verzwak ik nog meer".
Hij voelt dat hij voor zijn muziek de wereld in moet, maar kan zich nog niet losrukken uit Warszawa.
„ik heb een voorgevoel, dat, als ik Warszawa verlaat, ik mijn huis nooit meer terug zal zien, ik verbeeld me dat ik vertrek om te sterven."
Tot afscheid geeft hij twee concerten.
Wij bezitten een uitspraak van een toehoorder. Deze zegt: „Zijn vrolijkste melodieën zijn getint met een zekere melancholie, waardoor hij de luisteraars met zich mee sleept. Chopin weet wat voor geluiden in onze velden en bossen gehoord worden; hij heeft geluisterd naar het lied van de Poolse dorpsbewoner, hij heeft het tot het zijne gemaakt en de melodieën van zijn geboortegrond tot een geheel samengevoegd in een onvergelijkelijke compositie en in een elegante uitvoering.

Nu gaat Chopin de wereld in. Het eerste doel is Wenen. Op weg daarnaar toe, vanuit Dresden, schrijft hij in een brief naar huis over een muziekavond met een Dickens-achtige geestigheid: „Ik kwam in een zaal, waar ik aan beide zijden van 8 geweldige tafels een menigte zittende dames zag. Niet zo zeer de brillianten die haar sierden dan wel haar breipennen schitterden mij voor de ogen; zonder gekheid: het aantal dames en breipennen was zo groot, dat men angst voor een oproer tegen de mannen zou kunnen krijgen, die er hoogstens met brillen en kale koppen tegenop zouden kunnen komen!"
In Wenen is het voor Chopin zeer moeilijk. In Polen breekt revolutie uit. Hij beseft heel goed, dat hij met zijn zwakke constitutie voor vechten niet deugt. Hij is er dodongelukkig onder. In zijn notitieboek schrijft Chopin over de Weense kringen, wier anti-Poolse stemming hem bedroeft o.a.: „De mensen hier zijn vreemden voor me; ze zijn goed, maar goed uit gewoonte, ze doen alles te ordelijk, te vlak, te middelmatig en dat drukt me. Als ik maar middelmatigheid ruik, heb ik al genoeg".
Pourtalès zegt: „Comme les femmes, il se reserve inconsciemment pour la souffrance, et c'est par elle seulement qu'il deviendra adulte."
Hij wil naar Londen gaan, en laat op zijn pas schrijven „passant par Paris".
In 1831 vertrekt Chopin inderdaad naar Parijs, doch om er te blijven. Parijs is in dien tijd een levend cultuurcentrum. Als schrijvers spelen o.a. Victor Hugo, Balzac, De Vigny, Lamartine, Musset en George Sand een vernieuwende rol.
Van de schilders voeren Delacroix, Ingres en Delaroche de boventoon en op muzikaal gebied zijn Liszt en Berlioz de nieuwlichters. De oude school wordt er vertegenwoordigd door Rossini, Cherubini, Boieldieu, Auber en Meyerbeer.
Er zijn drie uitstekende orkesten en in de opera, waar Rossini en Auber de scepter zwaaien, zijn vocalisten van het grootste formaat, b.v. Malibran-Garzia, Pasta, Grisi, Rubini, Lablache, etc.
Er waren een onnoemelijk aantal pianisten, behalve Liszt o.a. Hiller, Stephen Heller en Kalkbrenner. Eerst dacht Chopin erover les van deze laatste te nemen en hij speelde hem ook voor, maar Elsner heeft het hem terecht ontraden.
Chopin's relaties met Kalkbrenner bleven uitstekend. De musici zien hem dadelijk als een grote vernieuwende figuur. Liszt vatte een warme vriendschap voor hem op, die Chopin, hoewel hij hem als musicus zeer hoog schatte, niet geheel kon beantwoorden. Met Berlioz was hij als mens zeer bevriend, maar zijn muziek kon hij niet horen.
Mendelssohn was met Liszt bij zijn eerste concert en applaudiseerde verwoed. Hij componeerde een canon, waar Chopin de bas bij schreef.
Clara Wieck, later Schumanns vrouw, was volgens Chopin de enige uit Duitsland, die zijn muziek kon spelen.
Met Vincenzo Bellini onderhield Chopin een diepe, warme vriendschap. De Engelsman Herley, die verleden jaar een biographie over Chopin schreef, betwist, dat Chopin de wens gehad zou hebben om naast Bellini begraven te worden. Ook betwist hij, dat Bellini invloed op Chopins werk gehad zou hebben. Zeker is, dat er een grote affiniteit tussen hen bestond.
Na zijn eerste concert was Chopins roem gevestigd. Maar nu

Het huis waar de jeugdige Chopin in woonde

kwam de kwestie van het levensonderhoud. Op een moment, dat de toestand nijpend werd heeft vorst Radziwill hem bij de Rothschilds geïntroduceerd. Van toen af kreeg Chopin toegang tot alle aristocratische kringen. Weldra had hij lessen in overvloed.
Chopin was niet iemand voor het grote publiek en de grote zalen, zoals Liszt. Hij trad het liefst op in kleinere gezelschappen.
Een Pool Orlowsky schrijft naar huis: „Chopin maakt het goed en is in uitstekende conditie. Hij maakt alle vrouwen het hoofd op hol, de mannen zijn jaloers. Hij is in de mode. Weldra zullen we handschoenen à la Chopin dragen". Maar hij wordt door heimwee verteerd. Auber zegt van hem: „il se meurt toute sa vie".

In de kringen waarin hij verkeert ontmoet hij Delphine Potocka, een intelligente vrouw, die een mooie warme altstem heeft. Met haar is hij zeer bevriend. Algemeen werd aangenomen, dat er een liefde tussen hen ontstond, maar Hedley spreekt dit tegen. Vaststaat, dat hun vriendschap bleef tot Chopins dood.

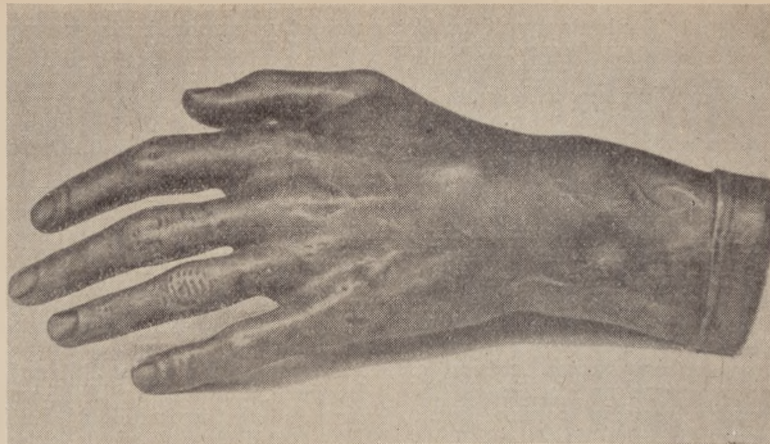
In deze jaren ontstaat een aanzienlijk oeuvre. De Marquis de Custine schreef aan Chopin: „Quand je vous écoute je me crois toujours seul avec vous, et peut être avec mieux que vous encore! Ou du moins avec ce qu'il y a de mieux en vous".

In 1835 ontmoet Chopin zijn ouders in Carlsbad; het is de laatste maal, dat hij ze zal zien. Hij schrijft er een opgetogen brief over aan zijn zusters: „Onze ouders zijn altijd dezelfden, steeds dezelfden, alleen een beetje ouder geworden."

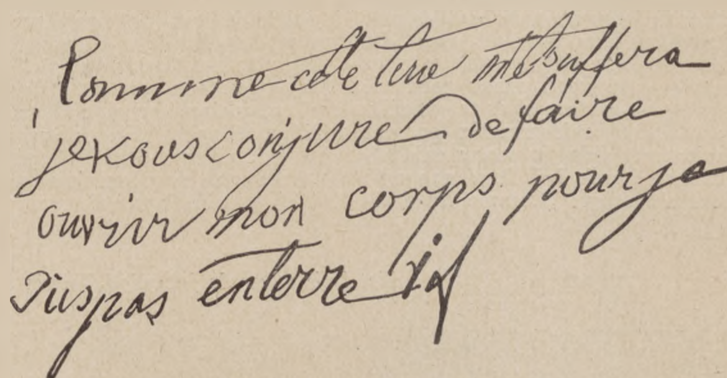
Hij ontmoet de familie Wodzinsky. Met de zoons daarvan is hij bevriend en de dochter, die hij als klein meisje les heeft gegeven, ziet hij nu terug als een beroemde schoonheid. Hij beleeft met haar zeer gelukkige tijden en componeert veel. Eindelijk vraagt hij haar in het schemeruur ten huwelijk. Ze noemen hun liefde sindsdien „le crépuscule". De moeder is hem welgezind, maar de mannelijke familieleden zijn er tenslotte tegen, volgens Herley niet om een kwestie van stand, maar om zijn slechte gezondheid.

Deze tedere en droef eindigde geschiedenis heeft ongeveer twee jaar geduurd.

Nu komt op Chopins 28e jaar een vrouw in zijn leven, George Sand, die hem tot zijn volle ontplooiing zal brengen. Het ligt niet in mijn bedoeling om over deze verhouding

Hand van Chopin

Chopin's laatste woorden

Chopin op zijn doodsbed

uit te wijden, over gelukkig of niet gelukkig, over schuld of geen schuld, dat is voor ons van geen enkel belang. Zeker is het, dat deze mensen van 1838 tot 1844 vrijwel onafscheidelijk met elkaar verbonden zijn geweest.

Moeilijkheden bleven niet uit, vooral door de opgroeiende kinderen van George Sand, en in 1847 ontstond de breuk, die Chopin tot een wrak maakte.

Het is een feit, dat George Sand tot die tijd alles deed om zijn tuberculeus gestel zo goed mogelijk in stand te houden. Zelf werd ze dikwijls ziek van het verplegen. Op haar buitenplaats in Nohant gaf ze hem de mooiste, zonnigste kamer. Zijn werk ging voor alles en ze verschafte hem de daartoe nodige rust door hem te bevrijden van de zorgen des levens. In Nohant ontstonden dan ook de meeste van zijn composities.

George Sand schrijft in haar notities:

„Le génie de Chopin est le plus profond et le plus plein de sentiments et d'émotions, qui ait existé. Il fait parler à un seul instrument la langue de l'infini. Il fait résumer en dix lignes, qu'un enfant pourrait jouer, des poèmes d'une élévation immense, des drames d'une énergie sans égale.

Chopin zegt zelf: „la dernière chose, c'est la simplicité, après avoir épuisé toutes les difficultés, après avoir joué une immense quantité de notes et de notes, c'est la simplicité qui sort avec tout son charme, comme le dernier sceau de l'art.

George Sand beschrijft haar breuk met Chopin in het boek „Lucrezia Floriani", zij eindigt haar verhaal met zichzelf te laten sterven, maar de werkelijkheid is, dat niet zij, maar Chopin aan de breuk gestorven is.

Sedert 1847 „l'année mauvaise", zoals Chopin zelf het betitelt, heeft hij niets meer gecomponeerd.

Nog eenmaal geeft hij een concert in Parijs, dan gaat hij in 1848 naar Engeland, waar Jane Stirling, een zeer geliefde leerlinge, een tournée voor hem heeft gearrangeerd. Ondanks haar goede zorgen en vele attenties sleept hij zich daar rond van de een naar de ander met de dood in het hart.

Aan zijn vriend Grysmala schrijft hij: „wat hier niet vervelend is, is niet Engels".

Hij schrijft naar Parijs om zijn kamer ingericht te kunnen vinden bij zijn terugkeer. Een Pleyel moet er staan en een bouquetje viooltjes voor de geur in de kamer. „Ik wil nog wat poëzie vinden bij mijn thuiskomst."

Dan schrijft hij, of zijn zuster met haar dochter wil komen logeren „je weet dat cypressen caprices hebben, mijn caprice is om jullie bij mij te zien."

Zijn ziekte verergert. — In Delphine Potocka's album schrijft hij nog een lied: „Mélodie".

Wanneer Chopin de dood voelt naderen en de dokter hem gerust wil stellen, zegt hij zelf: „Het is een gunst, die God de mens verleent, wanneer hij hem het ogenblik aangeeft, dat zijn doodstrijd begint". Die avond hoort men hem fluisteren: „Ze had me toch gezegd, dat ik in haar armen sterven zou".

Op zijn verzoek zong Delphine Potocka nog tweemaal voor hem. Tegen zijn vriend Franchomme zei hij: „je moet Mozart spelen uit herinnering aan mij".

Chopin stierf op 17 October 1849, dus 100 jaar geleden.

Onder zijn papieren vond men een smal envelopje met de voorletters G en F erop geborduurd (George Frédéric). Er zat een lok haar in. Verder nog in zijn zakboekje een briefje, waarop stond „je vous adore, George".

J. KRANTZ, ROOSENBURG.

Culturele RUBRIEK

Louis Aragon naar Polen

De bekende anti-fascistische Franse schrijver Louis Aragon, die thans in Moskou vertoeft, heeft de uitnodiging van Poolse literaire kringen aangenomen en zich bereid verklaard om naar Polen te komen.

Vacantie

Dit jaar hebben ongeveer 3.000 Poolse kinderen uit het buitenland deelgenomen aan de vacantieactie. Ze kwamen uit Frankrijk, België, Tchecho-Slowakije, Denemarken, Nederland, Roemenië, Hongarije en Oostenrijk. De kinderen leren op deze wijze hun vaderland kennen, ze zien, wat het nieuwe Polen tot stand gebracht heeft en doen gezondheid en krachten op onder gunstige omstandigheden van klimaat en hygiëne.

200.000 boerenkinderen maken gebruik van kindertehuizen

Het Hulpverbond van Boeren heeft in Juli en Augustus van dit jaar door het gehele land voor de vacantietijd ongeveer 4.000 kindertehuizen ingericht, waarin 135.000 kinderen van kleine boeren liefderijk verzorgd zijn.

Het Genootschap der Kindervrienden organiseerde dit jaar meer dan 1.600 vacantiehuizen, voor ruim 64.000 kinderen van kleine boeren uit de provincies van Rzeszy, Kielce en Lublin. Een gemeenschappelijke actie van beide genoemde verenigingen heeft het dit jaar, de met deze taak belasten, mogelijk gemaakt om de zorg van 200.000 boerenkinderen over te nemen tijdens de drukste arbeid op het land.

Besprekingen van het Poolse Episcopaat te Czenstochowa

Begin October zijn te Czenstochowa de besprekingen begonnen van de Poolse bisschoppen, onder leiding van de primaat aartsbisschop Wyszynski.

Poolse Kamer van Buitenlandse Handel

De Ministerraad heeft op de zitting van 21 September o.a. een decreet uitgevaardigd betreffende de stichting van een Poolse Kamer van Buitenlandse Handel. De taak van de opgerichte Kamer bestaat in het uitbreiden en versterken van de economische betrekkingen van Polen met het buitenland. De Ministerraad nam nog een aantal andere beschikkingen en besluiten aan. Het ontwerp van het statuut van de Kamer werd reeds eerder gepubliceerd.

Werken van Katholieke schrijvers in Polen

De Poolse Academie van Wetenschappen heeft als deel 33 van de reeks „De Geschiedenis van de Poolse Wetenschap in Monografieën", een werk uitgegeven van priester Aleksy Klawek, getiteld: „Schets van de ontwikkeling van de Katholieke theologie in Polen" (pag. 58 geeft een samenvatting in de Franse taal), dat een belangwekkend getuigenis geeft van de grote activiteit van de Katholieke schrijvers in het hedendaagse Polen.

REMBRANDT

Het zal nu wel ieder, zelfs dengeen, die ons orgaan slechts vluchtig inkijkt, duidelijk zijn geworden, dat ons doel geen ander is dan het versterken der economische en culturele banden tussen Nederland en Polen. Onze, misschien nog te spaarzame, artikelen over Nederlandse cultuur, getuigen toch van het streven ginds iets bekend te maken van wat er bij onze schilders, schrijvers en musici leefde en leeft. Als vanzelf rees daarbij de vraag bij ons op, hebben er ook betrekkingen bestaan tussen Polen en het genie, dat omnium consensu, als de grootste cultuurdrager van ons volk kan beschouwd worden — we bedoelen natuurlijk Rembrandt.

Deze vraag kan met enige aarzeling bevestigend beantwoord worden, ik zeg aarzelend, omdat juist op dat gebied het binnengeoogste materiaal tamelijk schaars is. Het is natuurlijk alleszins mogelijk, dat een bevoegdere dan wij, ons als inleiding bedoeld artikel naar alle kanten zou kunnen completeren, niets zou ons liever zijn dan dat een competente kracht de vele achtergelaten lacunes zou willen aanvullen.

Wie de namen Polen en Rembrandt in één adem uitspreekt, denkt natuurlijk in de eerste plaats aan de „Poolse ruiter".

De naam van deze schilderij zou dadelijk bij ons zijn opgekomen ook al had een veel schrijvend auteur ten onzent niet enkele jaren geleden een bundel essay's onder die titel gepubliceerd, welker inhoud slechts in een zeer, zeer los verband staat tot Rembrandt's meesterwerk.

Tegen een berg-achtergrond vertoont zich het beeld van een op een grijs-wit paard gezeten ruiter. Zijn we genoegzaam georiënteerd in de militaire kledij van die dagen, dan mogen we met enige zekerheid vaststellen, dat genoemde ruiter getooid is in de uniform van het Lysowski-regiment. Over de rug van het paard is een pantervel geslagen. Het kost de toeschouwer van het schilderij geen moeite het gelaat van de ruiter duidelijk te onderscheiden, want hij wendt ons het fraai gevormde baardloze gezicht toe.

Op zijn lange lichtgele uniformjas prijkt een rij van blauwe knopen, zijn wat nauw zittende rode kousen steken in geel-leren kaplaarzen. Zijn rode muts is voorzien van een brede bonten opstaande rand. Aan zijn rechter hand, die met de rugzijde stevig tegen de dij steunt, hangt een strijdhamer. Voorts een Oosterse koker, een boog en een lang zwaard. De teugels zijn van rood juchtleer, vanaf de hals van het paard fladdert een vossestaart. Dit nu wat het paard en de ruiter betreft.

Niet minder indrukwekkend is de achtergrond. Op de hoge berg verheft zich een burcht, links aan de voet stort zich in het half-duister een waterval neer, rechts onderscheidt men een meertje, aan welks oever gebouwen opdoemen. Van links vallen de stralen van de avondzon.

Zietdaar, een korte beschrijving van die schilderij, waarbij — en dit geldt ook voor de verder te behandelen kunstwerken — ik zeer veel ontleende aan Hofstede de Groot's „Beschreibendes und kritisches Verzeichnisz.

Bij het aanschouwen van dit werk rijzen, nadat men de majesteit op zich heeft laten inwerken, enige vragen op, waarop ik althans bij het raadplegen van de mij beschikbare literatuur, geen bevredigend antwoord heb kunnen vinden. Staan ons gegevens ter beschikking, die ons enige inlichting geven over het probleem, waarom Rembrandt in de jaren 1655 juist zijn blik liet vallen op een in Poolse uniform geklede ruiter? Is er iets vast te stellen omtrent de identiteit van de afgebeelde? Zowel Bode als Michel (zie diens Rembrandt-boek pag 373) wijzen er op, dat, vergeleken bij andere Rembrandt-paarden, het ros van deze ruiter met een veel volmaakter techniek op het doek is gebracht.

Het hier behandelde kunstwerk bevond zich oorspronkelijk in de Tarnowski-verzameling te Dzikow, thans verheugt Amerika zich in dit kostbaar bezit, H. C. Frick te New York is er de eigenaar van.

Iets over de Chopin-concoursen

Het is een zeer verheugend feit, dat de Poolse couranten en tijdschriften een groot gedeelte van hun plaatsruimte afstaan aan de Chopin-herdenking. Het is natuurlijk ondoenlijk om ook maar bij benadering een overzicht te geven van het hierin behandelde. Door Chopin geïnspireerde dichters en dichteressen brengen hem Oden, Tadeusz Lopalewski wijdt een treurzang aan de nagedachtenis van Chopin en Mickiewicz. Men brengt de vriendschapsverhouding in herinnering, die er bestaan heeft tussen Chopin en de grote Poolse dichter en denker Cyprian Norwid, kortom de figuur van de klavier poeët wordt van alle kanten belicht.

Laat ons een wijle staan blijven bij de geschiedenis van de Chopinconcoursen, waarbij mannelijke en vrouwelijke pianisten uit de gehele wereld in de gelegenheid werden gesteld hun Chopin-interpretatie ten gehore te brengen ten overstaan van wel zeer selecte jury's. Waar op het ogenblik, dat deze regelen geschreven worden een vierde Concours aan de gang is, waarbij Sem Dresden ons land vertegenwoordigt, willen wij even enkele woorden wijden aan de daaraan voorafgaande drie.

Het eerste dan vond plaats te Warszawa en wel in het jaar 1927. Er waren 26 candidaten uit 9 verschillende landen, die elkaar de eerste prijs betwistten. Ten slotte werd die toegewezen aan de Rus Ljew Oborin, terwijl de Pool Stanislaw Szpinalski zich in de tweede prijs mocht verheugen.

Het tweede concours was al veel drukker bezet. Niet 20 maar 70 pianisten vertolkten bij die gelegenheid de voornaamste werken van de Meester en deze 70 begaaf-

IN POLEN

Is, zoals ik boven aanduidde, de Poolse ruiter waarschijnlijk niet te identificeren; bij de Poolse vorst van 1637 heeft men althans enige (zij 't dan ook vergeefse) pogingen gedaan, om uit te maken, wie Rembrandt geportretteerd zou hebben. Men sprak van een vorst Sobieski (natuurlijk kanJan Sobieski, die in 1683 Wenen hielp bevrijden, niet bedoeld zijn), maar Michel verwerpt (l.c. pag. 216—217) met de meeste beslistheid deze hypothese. Hij spreekt in dit verband van dénominations fantaisistes. Overigens is hij (terecht) in één bewondering voor de puissance de clair obscur.
We staan voor het portret van een veertigjarige man met een vervaarlijke snor, die het hoofd naar rechts heeft gekeerd. In zijn rechterhand houdt hij een commandostaf met een gouden knop. Om zijn hoge bonte muts slingert zich een gouden ketting met edelstenen. Aan het voor ons zichtbare ene oor hangt een parel. Het volle licht valt van rechts op de rechter gezichtshelft.
Een andere Rembrandt, die men oorspronkelijk in de collectie van koning Stanislaw August had kunnen aantreffen, maar die na enige omzwervingen reeds tijdens Katharina II in de Ermitage terecht kwam is „De Knaap in Pools gewaad" (de Poolse kledij bleek toch wel een grote bekoring voor Rembrandt te bezitten). De staande figuur is enigszins naar links gekeerd. De dichte lokken zijn getooid met een karmijnrode fluwelen muts, die aan de rand met een gouden ketting is versierd. Evenals de Poolse vorst heeft ook deze knaap paarlen in de oren. Het goud brocaat van het kleed contrasteert prachtig met het doorzichtig geel van de doek, die om de hals is geslagen. Dit knapengezicht is ons uit andere schilderijen van de meester bekend; we denken daarbij in de eerste plaats aan het kunstwerk, dat zich in de Joesoepow-collectie bevond.
Al mag het aantal Rembrandts, dat zich op Pools grondgebied bevindt dan ook weinig talrijk wezen, het museum Czartoryski te Kraków kan trots zijn op „Het Landschap bij Onweer met de barmhartige Samaritaan". Michel (l.s. pag. 314) onderwerpt het aan een beschouwing. hij vergelijkt 't met enige andere landschappen van Rembrandt, hij wordt bij alle getroffen door „la même magie de clair obscur". De barmhartige Samaritaan bevindt zich in een breed dal, waardoor een rivier stroomt. Over deze rivier is een stenen brug geslagen, in de verte rijst een met wallen omgeven stad op. Het dal zelf wordt links door een steil aflopende berg afgesloten. Rechts, voor op de weg, ziet men de barmhartige Samaritaan die de op zijn paard liggende gewonde begeleidt. Links daarvan een priester die biddend zijn handen in de hoogte heft. Naast hem onderscheidt men een knaap. Van rechts naderen twee personen uit het struikgewas. Meer naar het midden beweegt zich een door vier schimmels getrokken koets. Van achter de dicht opeengepakte wolken schiet een zonnestraal, die een wonderbaarlijk licht op het hele in geheimzinnig duister gehuld landschap werpt.
Als men in welk museum ter wereld dan ook, zulk een schilderij ontwaart, herkent men het onmiddellijk als het werk van de grootmeester.
Eindigen we nog ons overzicht met de vermelding, dat een Pool, graaf Raczynski te Ragolin, in het bezit was van een dier wondere Christuskoppen, welke men vaak geneigd is als hoogtepunten in Rembrandt's Oeuvre te beschouwen. Jammer genoeg heeft ook dit werk weer aan gene zijde van de Oceaan zijn bestemming gevonden.
Zietdaar dan enige regels over het probleem, dat ik met de woorden „Rembrandt en Polen" heb aangeduid. Zoals ik reeds boven te kennen gaf, neem ik aan, dat er ginds en hier vaklieden worden gevonden, die talrijke aanvullingen kunnen geven. Men beschouwe dan ook het hier medegedeelde slechts als enige eerste zaadkorrels, die met veler medewerking weelderig zouden kunnen opschieten [1]).

[1]) De Poolse vertaling van dit stuk verschijnt in het volgend nummer.

---

den waren uit 19 landen naar Polen gezonden.
De namen van enige prijswinnaren hebben sedertdien een uitstekende klank in de muzikale wereld verkregen. Men denke aan Umiński, Ungar e.a.
Het jaar 1937 gaf een nog groter aantal te aanschouwen. Niet minder dan 250 uit 17 landen genodigden wilden gebruik maken van de gelegenheid om hun tribuut aan Chopin's nagedachtenis te brengen. Wederom waren het Russen, die met de eerste prijzen streken (Jabuk Zak en Roza Tamarkina, terwijl een Pool (Witold Malcuzyński) de derde prijs kreeg.
Het volgend (vierde) concours zou in het jaar 1942 plaats vinden. Onnodig te zeggen, dat er bij lieden, die er hun werk van maakten het Chopin museum te vernietigen en Poolse Chopin-interpreten te vermoorden geen sprake kon zijn van een Chopin-concours.
Doch thans vindt in alle glorie dit vierde concours plaats. De uit 16 landen verschenen candidaten spelen voor een jury, die de spelers niet kan zien, omdat tussen de plaats, waar geconcerteerd wordt en de ruimte, waar de juryleden zitten een gordijn hangt, terwijl toch gezorgd is, dat de acoustiek daar niets door te lijden heeft. Op het ogenblik, dat ons blad ter perse gaat is er nog niets van de uitslag bekend. Wij geven slechts de namen van de Poolse candidaten, omdat we de hoop koesteren, dat we althans enkelen van hen spoedig in ons midden mogen begroeten. Het zijn dan: R. Bakst, J. Drath, B. Hesse Bukowska, T. Kerner, W. Kędra, W. Maciszewski, R. Smendzianka, H. Stefańska, Czerny, Z. Szymonowiez, J. Sieńdzińska, T. Zmudziński.
Voor de bekroonden zijn vier prijzen beschikbaar gesteld: de prijs van de President van de Republiek — 500.000 zloty; de prijs van de Minister-President 400.000 zl.; de prijs van de Minister van Cultuur en Kunst 300.000 zl. en de prijs van de burgemeester van Warszawa 250.000 zl.
Het is wel een interessante bijzonderheid, dat de prijswinnaar van het eerste concours, de Rus Ljew Oborin, thans in de jury heeft plaats genomen.

KORTE BERICHTEN

Nieuwe sleepboten uit Nederland naar Polen

Te Szczecin zijn nogmaals twee sleepboten aangekomen, die op bestelling van de Poolse regering in Nederland zijn gebouwd: „Mestwin" en „Msciwy".

Verklaring van de minister van Financiën van de Poolse Republiek naar aanleiding van de devaluatie van het pond sterling

De Poolse minister van Financiën, Konstanty Dombrowski, heeft de volgende verklaring afgelegd tegenover een vertegenwoordiger van het Poolse Persagentschap:
De devaluatie van het pond sterling en andere valuta's van de kapitalistische landen zal een verlaging van de discontovoet van deze valuta's meebrengen.
De Narodowy Bank Polski en de andere deviezenbanken hebben instructie gekregen om de volgende koersen toe te passen op het pond sterling: bij aankoop 1.117.— zl. in plaats van 1.608.— zl.; bij verkoop 1.123.— zl. in plaats van 1.616.—.
De discontovoet van de andere valuta's zal eveneens verlaagd worden en aangepast aan de uitgevoerde devaluaties.
Dit besluit is een gevolg van de systematische politiek van de Poolse regering, die beoogt de waarde van de Poolse zloty te stabiliseren.

„PAGED" — het Poolse Houtagentschap te Warszawa

De autoriteiten belast met het toezicht over de Poolse Staatsbossen hebben niet alleen orde gebracht in hun beheer en in de bosproductie, doch zij slagen er ook in te voorzien in de behoefte aan houten materialen voor de wederopbouw van het land en ze zijn begonnen het overschot aan materialen naar talrijke markten te exporteren.
Deze export wordt verzorgd door het na de oorlog opnieuw tot leven geroepen internationaal bekende „Poolse Houtagentschap PAGED" te Warszawa, dat als enige verkoper van de productie van de Poolse Staatsbossen in zijn talrijke afdelingen alle werkzaamheden verricht die verbonden zijn aan de export en import van hout, dat zich voorts belast met de verzending en het opslaan van de houten materialen, met het transport over zee en land en met de bevrachting.
„PAGED" verzorgt de verkoop van alle soorten timmerhout, van friezen en parket, fineer, mijnhout, telegraafpalen en ruw hout. De door „PAGED" verkochte producten van de Poolse Staatsbossen stonden voor de oorlog op vele markten met hun merk (een adelaar tussen een L en een P) bekend als gestandariseerd en goed gesorteerd materiaal, dat zich aansloot bij de beste Scandinavische klassificatie, zoals bijv. de Zweedse klassificatie „Harnosand".

Een nieuwe cementfabriek

Boringen te Wierzbica in de omgeving van Radom hebben het bestaan aan het licht gebracht van rijke minerale kalk- en leemlagen. De lagen bevinden zich dicht onder de oppervlakte. In verband hiermee wordt te Wierzbica een cementfabriek opgericht met grote productiemogelijkheden. Men is thans bezig met het transport van de machines en fabrieksinstallaties, die geleverd zijn door de Sowjet-Unie.

De Tchechische Zône te Szczecin

In tegenwoordigheid van dir. Jastrzembowski van het Ministerie van Scheepvaart en van de heer Kani, consul-generaal van Tchecho-Slowakije vond te Szczecin de registratie plaats van het contract, dat de uitvoering vormt van de overeenkomst, die gesloten is tussen de Poolse en de Tchechische Republieken betreffende pacht van terreinen bij de haven van Szczecin.
Na de registratie van het contract geschiedde de officiele overdracht van de gepachte terreinen als Tchechische Zône in het tolvrije deel van de haven van Szczecin. Vervolgens werden de bouwwerken in de Zône bezichtigd, die reeds in een vergevorderd stadium verkeren.

Nieuwe opslagplaats te Szczecin

Alle werkzaamheden, verbonden aan de in gebruikname van de nieuwe opslagplaats te Szczecin, zijn afgelopen. Het magazijn, dat in zijn soort het modernste te Szczecin, is zal voor het eerst gebruikt worden voor de opslag van 2000 ton mout, bestemd voor de export naar de Westerse landen.

Tchechisch transit over Szczecin

Na de eerste proefzendingen gaan de Tchechische exporteurs over tot een geplande export van hun ijzerwaren via Szczecin. Er is reeds een zending aangekondigd van 2000 ton buizen, plaatijzer, enz., bestemd voor Scandinavië. De volgende ladingen zullen nog groter worden.
Ook bij de import van grondstoffen, vooral van ertsen, maakt Tchecho-Slowakije in steeds ruimer mate gebruik van de Poolse havens. In Juni en Juli werd te Szczecin plm. 40.000 ton verladen, in Augustus bedroeg de verlading plm. 60.000 ton erts.

De export van veren en dons

De werkplaats „Neopolplum" te Kielce, die als onderdeel van de Coöperatieve Zuivel- en Eierencentrale zich op grote schaal bezig houdt met het verzamelen van veren en dons, ontvangt tevens materiaal uit de fokkerijen van ganzen en ander gevogelte.
De werkplaats is voorzien van machines, die de veren sorteren, reinigen, wassen en drogen en is op dit gebied een van de grootste van Polen.
Gezien de grote vraag in het buitenland naar sierveren, zal ook een sortering ingesteld worden van fraaie kalkoen-, ganze- en haneveren.

Een nieuwe kade te Hel

In de vissershaven Hel is men overgegaan tot de bouw van een kade. Dit zal er in sterke mate toe bijdragen, om de haven van Hel een van de bases van de Poolse visvangst in de Oostzee te doen worden.

De kinderrechter *te Warszawa*

— De omstandigheden van het milieu vormen de grondslag van het vonnis!
Deze gedachte heb ik horen verkondigen door de kinderrechters te Kraków, Lódź en Warszawa en ik meen, dat het een van de toetsstenen is van de nieuwe opvatting, die het Poolse recht toepast op minderjarigen.
Tussen de ruïnes van de arbeiderswijk Leszno, niet ver van het ghetto, verheft zich het Paleis van Justitie van Warszawa. Buiten zowel als binnen waart de herinnering rond aan de oorlog, die de jonge jaren van de beklaagden heeft versomberd en die gezinnen uiteen heeft gerukt. Weet gij, dat er in Polen ongeveer een millioen halve wezen zijn en 140.000 kinderen, die vader en moeder verloren hebben?
Ondanks deze rampspoedige erfenis, waaronder de Poolse jeugd gebukt gaat, is de misdadigheid onder deze jeugd, die kenmerkende barometer van de sociale toestanden, teruggelopen in vergelijking met voor de oorlog, toen zij gemiddeld jaarlijks voor 25.000 vonnissen aansprakelijk was.
Hoe komt dat? De Staat heeft thans het probleem bij de wortel aangepakt, hij tracht misdadigheid te voorkomen door een politiek van full emploiment, door uitbreiding van het onderwijs, door oprichting van „swietlice", dit is een soort van club, die de kinderen er na schooltijd bezoeken om er hun huiswerk te maken, om er te lezen of te spelen. Deze localiteiten vindt men zelfs op de stations, waar jeugdige provincialen hun verloren uren op nuttige wijze kunnen doorbrengen. Ook de jeugdbeweging, de „Dienst van Polen" zorgt met alle kracht voor een gezonde besteding van de vrije tijd. Wanneer men aan deze concrete feiten nog toevoegt het élan van de wederopbouw, dan is het nauwelijks meer te verwonderen, dat de Poolse jeugd bezield wordt door enthousiasme en optimisme.
En de bioscopen? Men vertoont weinig gangster- of griezelfilms. De bloedbaden, die de nazi's aangericht hebben, waren al erg genoeg. Detectiveromans zijn er hoofdzakelijk in vreemde talen. Ook de kinderkranten hebben andere verheerlijkingsobjecten dan de dappere daden van Supermen of de aerodynamische vormen van een vamp. De grote pers vermijdt gewoonlijk het bloed bij stromen te laten vloeien. De zittingen van de kinderrechter zijn niet toegankelijk voor het publiek en reporters mogen de namen van de kinderen niet vermelden. Wie oren heeft om te horen, die hore! Laat ons op onze tenen binnensluipen.

Een omstandig dossier.

Voordat de beklaagde binnengeroepen wordt, kijkt de rechter het dossier in om zijn geheugen op te frissen. Ik kreeg verschillende van die dossiers ter inzage. Op kaarten, voorzien van een zorgvuldige motivering, schrijven psychologen van het Ministerie van Onderwijs hun opmerkingen over het karakter van de schuldige, zijn milieu, zijn ouders, zijn antecedenten; ze geven vanuit hun gezichtspunt een analyse van zijn misdrijf en voegen er hun conclusies aan toe. Tevens bevat het dossier het onderzoek, dat ingesteld is door de gevolmachtigde van de rechter. Deze helpers van het gerecht, waarvan er alleen in Warszawa al 47 zijn, vervullen met toewijding en onbezoldigd een taak, die even groot als nuttig is. De gevolmachtigde is dus naar het huis van de jeugdige boosdoener gegaan, hij heeft zijn opmerkingen geboekstaafd over het milieu, de opvoeding van het kind enz. Ook heeft hij eventueel het oordeel van een medicus ingewonnen. Van de 100 kinderen, die iets misdreven hebben, zijn inderdaad 30 tot 40% geestelijk onvolwaardigen, achterlijken enz.

Voor de rechtbank.

Achter een groot crucifix zetelt mevrouw Stipulowska, gehuld in een indrukwekkende zwarte toga met violette zomen. Er heerst een menselijke en begrijpende stemming; de ernstige toon gaat zo nu en dan vergezeld van een glimlach.
— Je hebt je zeker „vergist" toen je de tramkaart van je vader nam. Kom op de volgende zitting maar met beide abonnementen terug." — „En jij hebt granaten gevonden en ze gegooid? Maar denk toch eens, wat daar een ongelukken van kunnen komen. Je hebt toch immers wel verminkten en kreupelen gezien..."
Wie zich aan deze onuitroeibare naoorlogse onvoorzichtigheid heeft schuldig gemaakt, krijgt niets anders dan een ernstige reprimande. Zo gaat het ook met de jongens, die electrische draden hebben kapot gemaakt of brieven gestolen, waarschijnlijk om de postzegels.
De houding van de 13 tot 17 jaar oude beschuldigden is zeer verschillend, maar gewoonlijk zijn ze zeer onder de indruk. Deze magere kinderen met hun uitstekende schouderbladen zijn vaak slecht gekleed. Velen van hen zijn meer in het bijzonder slachtoffers van de oorlog, die hun vader de dood bracht in Auschwitz of bij de opstand of die hunzelf een arm of een been heeft gekost.
Sommigen moeten reeds voorzien in het onderhoud van een moeder, die weduwe is; velen zijn kinderen van gescheiden ouders. Dikwijls zijn het niet de ouders, doch een oudere zuster of een tante, die achter de beklaagde staan en de verklaring tekenen, die in sommige niet ernstige gevallen de plaats van een straf inneemt.
De getuigen, die dikwijls de benadeelden zijn, geven menigmaal blijk van de echt Poolse mensenliefde en goede wil.

Vooral diefstallen.

80% van de beklaagden staan terecht voor diefstallen. Daar is een klein dienstmeisje, kersvers van het boerenland: haar mevrouw was onbezonnen genoeg om mooie kleren te laten slingeren. De rechter stuurt de schuldige naar huis. Dan zijn er kwajongens, die een kampeerdeken gestolen hebben, welke achtergebleven was op de speelplaats van de school. Ook zag ik een mooi meisje, dat de jurk van een vriendin weggenomen had, maar zo ontsteld was over haar misdrijf, dat ze niet naar huis durfde en de nacht in het bos doorbracht...
Benden kleine diefjes zijn zeldzamer dan benden volwassen dieven; deze laatsten maken trouwens graag gebruik van de diensten van kinderen in dit Polen, dat niet met één slag van zijn zwaar verleden van pauperisme kan bevrijd worden. Wat gebeurt er, wanneer kinderen groepen gaan vormen? Acht opgeschoten jongens loeren op auto's, noodzaken ze hun vaart te verminderen en springen er in. Of drie meisjes „van goeden huize", leerlingen van een middelbare school, gaan naar het huis van afwezige klasgenootjes om zich jurken en ondergoed toe te eigenen.
Behalve in het laatste geval, dat aan coquetterie is te wijten, hebben kinderen, die stelen, een droevig leven: niet zozeer, dat ze gebrek hebben aan brood,

maar ze hebben niet die overdaad, welke onmisbaar is voor een kinderleven: bioscoop, lekkers, koekjes.
Kinderen begaan zelden moorden; wanneer ze het doen, is het onder invloed van volwassenen. Zo gaf eens een ontrouwe vrouw haar zoon een revolver, opdat hij de vader van het gezin zou doodschieten, wanneer deze terugkwam uit een gevangenkamp. De jongen werd naar een verbeteringshuis gezonden, want doodstraf of gevangenisstraf is in Polen verboden voor misdadigers beneden de 18 jaar.

Een mand appelen.

Voor de rechtbank verschijnt een lange slungel in een kort broekje van blauw linnen. Zijn gezicht is ziekelijk, zijn hoofd gebogen. Zijn linker voet kan hij niet op de grond zetten, dat is het gevolg van een oorlogsverwonding, die niet op tijd verzorgd is. Vader? Gedood in de strijd om Kutno. Moeder? Boerin. Witek woont aan de buitenkant van Warszawa met zijn oudere broers, die spelen, drinken en opvallend weinig werken. Met hemzelf is het al niet anders gesteld, hoewel hij officieel landbouwer van beroep is. Hij heeft vroeger leren lezen, maar hij is het vergeten... Zijn moeder, die een rafelige dock om haar schouders heeft geslagen, staat met een onverschillig gezicht achter hem. Met een paar oudere vrienden, die dus voor de gewone rechtbank gedaagd zijn, heeft Witek zich meester gemaakt van een mand appelen en heeft die verkocht. De aanklaagster, een buurvrouw, kan maar niet over haar kwaadheid heen komen. Denk toch eens aan, 30 kg fruit! Dan komt nog een kereltje van drie turven hoog met bezwarende omstandigheden aandragen. Hij had lucht gekregen van de plannen van de jeugdige booswichten en was getuige geweest van de diefstal. Erger nog: de schuldige hebben getracht hem om te kopen door hem grootmoedig een paar appelen te geven!
— Je ziet, zegt de rechter tot Witek, dat hij toch zijn mond niet gehouden heeft...
Maar de beklaagde antwoordt met alle philosophie van zijn deugnieten-milieu: „Hij heeft ons niet aangebracht, dat heeft een ander gedaan, die het gezien heeft en die niets heeft gekregen.” De gevolmachtigde van de rechter zegt op zijn beurt:
— Het is onmogelijk om nauwkeurige inlichtingen te krijgen, want het milieu is zeer vijandig en terughoudend; de broers en de schoonzuster doen de hele

Petöfi en Polen

Het spreekt natuurlijk van zelf, dat de herdenking van de dag, waarop de grootste Hongaarse lyrische dichter voor zijn vaderland gevallen is ook in Polen niet onopgemerkt is voorbijgegaan. En daar was dan ook meer dan één reden voor. Ten eerste moesten de Polen zich natuurlijk aangetrokken gevoelen tot een dichter in wie het vrijheidsverlangen zó sterk leefde, dat hij er alles en alles voor ten offer bracht. Een gedicht als Dalaim (Mijn liederen) b.v. waarin de poëet beschrijft hoe hij midden in zijn scheppingsvreugde opgeschrikt wordt bij de gedachte, dat er nog zo velen zijn, die onder het juk der slavernij zuchten, heeft ook het Polenhart getroffen, vooral ook, omdat als Petöfi in dit zelfde gedicht over „in boeien geklonken naties” spreekt, hij natuurlijk ook aan het toenmaals uiteengereten Polen gedacht moet hebben.
Maar er is nog een tweede, zeer belangrijke reden, waarom de 31e Juli — dit is de dag, waarop Petöfi in het jaar 1849 bij Segesvár door Kozakkenpaarden vermorzeld is — eveneens in Polen herdacht is. Want juist in die periode, die nu honderd jaar achter ons ligt, hebben de Poolse en de Hongaarse geschiedenis elkander gekruist; een aantal der beste zonen van Polen zullen het opstandige Hongarije te hulp schieten en de aanvoerder van de Poolse vrijscharen zal in direct contact komen met de Hongaarse dichter, die pas gelukkig gehuwd, al wat hem lief is achter laat om zijn vaderland te verdedigen.
Wij dienen even bij deze voorvallen te blijven stilstaan; wij doen dit natuurlijk zonder ons te zeer in de Hongaarse geschiedenis te verdiepen.
We verplaatsen ons in gedachten naar de Novemberdagen van het jaar 1848. De Hongaren hebben pas een gevoelige nederlaag bij Schwechat geleden; na een aanvankelijke overwinning bij Mannwörth bleken ze niet opgewassen tegen de troepen van generaal Jellacsics, zodat de beoogde verbinding met de Weense opstandelingen niet tot stand kon komen. De Hongaarse leider Kossuth schrijft deze mislukking toe aan de onbekwaamheid van de Chef van de Generale Staf, Móga; in zijn plaats wordt een oud officier bij de Huzaren, Görgei benoemd. En nu is tevens het ogenblik gekomen, waarop twee Poolse generaals Bem en Dembinski, die beiden hun sporen in de Poolse opstand van 1830—1831 verdiend hadden, de Hongaren hun diensten aanbieden. Over het aantal Polen, dat aan de oproep van Bem en Dembinski gevolg gaven, bestaat verschil van mening, we zullen zo aanstonds zien, waarom de Oostenrijkse premier, Schwarzenberg er belang bij had, het als zeer groot voor te stellen — hij spreekt van 20,000, waarschijnlijk waren ’t er 5000. Maar toch bracht deze schare dadelijk al een verandering in de situatie. Het had in de bedoeling gelegen van de Oostenrijkse opperbevelhebber Windischgrätz, om de tegenstand van de niet al te best georganiseerde Hongaren onmiddellijk te breken, Bem voorkwam dit door in Zevenburgen handig te manoeuvreren. Hij zou waarschijnlijk nog grotere successen hebben geoogst als er een betere samenwerking tussen zijn leger, dat van Dembinski en dat van Görgei had bestaan, het ontbreken hiervan maakte het Windischgrätz weer mogelijk in de Februari-maand van het jaar 1849 de Hongaren bij Kápolna te verslaan. Zeer zeker werd dit falen van de Hongaarse legers mede veroorzaakt door de antagonie, die er allengs tussen Kossuth en Görgei ontstond. Deze antagonie komt vooral scherp uit als het Hongaarse parlement op de 19e April in de grote kerk te Debreczen de onafhankelijkheid van het land uitspreekt, een verklaring de wereld instuurt, die opvallende overeenkomst vertoont met de American Declaration van 1776, en Kossuth de dictatorwaardigheid verleent. Bij deze antagonie vertegenwoordigt Görgei de meer rechtsstaande elementen, terwijl Kossuth links georiënteerd was. Hij heeft later echter in zijn Schriften aus der Emigration uitdrukkelijk verklaard, dat hij om buitenlandse sympathieën voor de Hongaarse zaak niet in te boeten er van afzag, om de republiek uit te roepen.
Deze onafhankelijkheidsverklaring zal er wel het hare toe hebben bijgedragen, dat de Hongaren en de met hen strijdende Polen zich spoedig voor een nieuwe vijand geplaatst zagen, die door de Oostenrijkse keizer werd te hulp geroepen — wij bedoelen natuurlijk het tsaristische Rusland. Reeds in 1831 had Nicolaï met lede ogen moeten aanschouwen, hoe het lijden der Polen brede Hongaarse kringen zwaar getroffen had. Twee jaar later geeft hij keizer Franz dan ook te kennen, dat de Habsburgers altijd op hem konden

dag niets anders dan drinken en kaartspelen.
Het vonnis bepaalt, dat Witek onder toezicht geplaatst zal worden van een curator, die hem allereerst zal moeten laten onderzoeken door een medicus en die hem naar school moet sturen. De jongen heeft geen beweging gemaakt, maar ik meen een lichtje van hoop gezien te hebben in zijn kleurloze ogen. Naar school gaan, dat zal andere deuren voor hem openen dan te zitten kaarten met nietsnutten. Eindelijk een normaal leven...

Aanpassing aan de maatschappij.

Het geval van Witek is kenmerkend voor de nieuwe juridische middelen van Polen. Men streeft allereerst ernaar het kind in goede conditie te brengen. In de hiërarchie van straffen wordt de reprimande gevolgd door toezicht op de ouders, die verplicht zijn doen en laten van hun kinderen te controleren en er geregeld rapport van uit te brengen; de rechter of zijn gevolmachtigde kan onaangekondigd bij hen verschijnen. Deze methode levert zeer goede resultaten op, aangezien de vader wettelijk verantwoordelijk is voor ieder nieuw misdrijf van zijn zoon.
Wanneer de schuldige wordt geplaatst onder voogdij van de gevolmachtigde van de rechter, dan kan hij in zijn huis blijven, maar de gevolmachtigde oefent toezicht op hem uit en zoekt een betrekking voor hem. Het Opvoedingshuis is een soort pensionaat, dat het kind verlaat om naar school of met vacantie te gaan. Van de 320 leerlingen, die met Pasen naar hun familie waren gegaan, waren er slechts 5 niet teruggekomen. De Verbeteringshuizen vormen de strengste instantie. In 1948 werden 3488 schuldigen veroordeeld tot het Verbeteringshuis, waarvan 2605 voorwaardelijk. Op de duizend jonge gedetineerden waren er ongeveer 10% meisjes. De kinderen blijven er minstens 6 maanden, gemiddeld echter twee jaar, dikwijls tot aan hun meerderjarigheid, d.w.z. tot hun 18e jaar. Bij zijn opname in het instituut vertelt de nieuw aangekomene zijn „geval" alleen aan de directeur en het is hem verboden er met zijn medeleerlingen over te spreken. Hij leert er een ambacht: timmeren, metselen, enz. Men stelt een grote mate van vertrouwen in de leerlingen, zo worden ze uitgestuurd met geld om boodschappen te doen. — „En, zo vertelde een inspecteur met sympathieke voldoening, „ze geven het geld terug tot op de laatste zloty!"

---

rekenen en in 1837 sprak hij van de mogelijkheid van interventie zo in Hongarije de democratie het hoofd opstak. Kossuth zag dit gevaar reeds in 1847 aankomen. In een rede van 11 Juli van dit jaar spreekt hij over een concentratie van Russische krijgskrachten in de Donauvorstendommen, iets wat trouwens de Engelse minister van buitenlandse zaken, Palmerston, evenmin ontging, hij toch schrijft „the presence of those forces is not wholly unconnected with the events which have been passing in Hungary, and that the Tsar has contemplated the possibility of this being asked by the Austrian Government to restore order in Pest." Nog voor het officieel verbond tussen Oostenrijk en Rusland tot stand kwam opende de door Bem herhaaldelijk verslagen Oostenrijkse generaal Puchner al besprekingen met de Russische generaal Lüders. Zelfs vallen er — ook al weer vóór de overeenkomst tussen beide hyper-reactionaire mogendheden — krijgsbedrijven van de zijde der Russen te constateren; zij nemen Brassó en Nagy Szeben, maar zij worden reeds 6 weken later door Bem's troepen verdreven.
Volledige ernst wordt het pas als de tsaar op de 26e April een manifest de wereld inzendt, waarin hij te kennen geeft, dat de Hongaarse opstand zich in die mate heeft uitgebreid en zodanige proportieën heeft aangenomen, dat Rusland niet langer onverschillig toeschouwer kon blijven. Onnodig te vermelden, dat in dit manifest God's naam — we horen spreken van de God van de slagvelden, die alleen de overwinning kan verschaffen — weer misbruikt wordt.
Het past nu geheel in de tactiek van de Oostenrijkse machthebbers, om de tsaar op het Poolse gevaar te wijzen, dat deze Hongaarse opstand ten gevolge kan hebben. Hem (de tsaar) werd gesuggereerd, dat de Hongaarse opstand in werkelijkheid een Poolse opstand was; er vochten toch niet minder dan 20.000 Polen in het Magyaarse leger (we doelden er reeds boven op, dat dit een bewustelijk verkeerde voorstelling is). De Oostenrijkse premier wendt zich tot Paschkiewitch, de Russische generaal, die de Polenslachting van 1831 op zijn geweten had en schrijft hem „Le sort de l'Europe est entre vos mains".
Er vindt nu op de 21e Mei te Warszawa een bespreking plaats tussen Nicolai en Franz Joseph (Ferdinand had 3 December 1848 afstand gedaan ten behoeve van zijn neef Franz Joseph) waarbij een plan de campagne werd opgesteld. Het stond er voor de Oostenrijkers niet al te best voor. Zij waren uit Transylvanië verjaagd, Boedapest bevond zich weer in Hongaarse handen. Maar juist nu doen de funeste gevolgen van de antagonie tussen Kossuth en Görgei zich weer gelden. Görgei zoekt naar een vergelijk met de Russen, hij wil zelfs een schoonzoon van de tsaar, de hertog van Leuchtenberg, de Hongaarse kroon aanbieden, Kossuth beschouwt dit als een hersenschim. Hij wenst de hoofdmacht in het Zuiden te concentreren, Görgei pleegt insubordinatie. Bem doet een vergeefse poging Moldavië binnen te vallen, om daar de ontevreden elementen in beweging te brengen, dit mislukt en hij wordt door een Russische overmacht bij Fejéregyház verslagen.
Hem nu was als adjudant Petöfi toegevoegd. Ook de dichter was het leed veroorzaakt door de onderlinge spanningen bij de opstandigen niet bespaard gebleven. Zijn poging in het voorjaar van 1848 ondernomen, om lid van de Nationale Vergadering te worden was op niets uitgelopen. Een weerklank van dat verdriet vangen we uit zijn beroemd gedicht „De Apostel" op. In een serie van 20 zangen, waarvan vooral het driftige rhythme van het eind van de 15e zang suggererend werkt, geeft hij uiting aan alles, wat zijn gemoed drukte. Van de sombere nachtstad, waar de maan over heen waart, brengt hij ons echter naar de stralende zonnepracht; beide zijn voor hem symbolen van het leven.
Hoe nu ook in het laatst van zijn leven zijn verhouding tot sommige partijen onder zijn landgenoten geweest moge zijn, Bem heeft hij altijd als een dappere strijdgenoot erkend. Even na de bovengenoemde slag bij Fejéregyház, heeft men Petöfi nog bij Segesvár gezien, daarna is hij voor goed verdwenen.
Enige weken geleden heeft men in alle landen, waar zijn roem is doorgedrongen, zijn nagedachtenis geëerd; ook het land van zijn strijdmakker Bem is daarin niet achter gebleven. [1])

[1]) Een van de roerendste gedichten van Petöfi is juist aan de Pool Bem gewijd. Het draagt de titel: Negy nap dörgött az ágyu. „Vier dagen dreunde het kanon". In de meest geestdriftige bewoordingen wordt de onwankelbare grijsaard (de renditketetlen agg) herdacht en Petöfi gaat er prat op, dat hij hem steeds trouw is gebleven. P.

Vrijheid van Geweten in Polen

De kerk van de H. Moeder Gods te Warszawa, een van de oudste kerken, door de Duitsers verwoest, thans weder opgebouwd

Sedert de laatste banvloek van de tegenwoordige Paus tegen de communistische Katholieken, welke naar men algemeen aanneemt, zich hoofdzakelijk richt tegen de Oost-Europese landen, worden ons uit verschillende kringen allerlei vragen gesteld over dit thema. We zouden hier dozijnen van deze vragen kunnen vermelden zoals b.v. waarom hoort men in de pers zo weinig over de kerkelijke vervolgingen in Polen, terwijl er dagelijks uit Tschechoslowakije berichten over binnen komen. Hoe reageren de Polen op het decreet van de Paus? Bestaat er in Polen dan geen Katholieke partij? Organiseert de Poolse geestelijkheid geen actie tegen het regiem? Welke maatregelen treft de regering tegen de geestelijken, die handelen overeenkomstig de voorschriften van de Paus? Zal er in Polen een splitsing komen binnen de Katholieke kerk? En dergelijke vragen meer.

Het zou te ver voeren al deze vragen te beantwoorden, daar we ons dan zouden moeten begeven op politiek terrein en dat is nu juist niet de taak van ons tijdschrift.

Wat wij wel menen naar voren te moeten brengen, dat zijn enige typerende verklaringen en gebeurtenissen, die licht werpen op het gehele probleem. Zo b.v. een aanhaling uit de regeringsverklaring die Minister W. Wolski op een speciale audiëntie aan de geestelijkheid overhandigde. We lezen daarin o.a.: „Het besluit van het Vaticaan is gericht tegen degenen, die in de strijd voor vrijheid en nationale onafhankelijkheid tegen het verwilderde fascisme het grootste aandeel hebben gehad en de zwaarste lasten hebben gedragen, tegen degenen door wier offervaardigheid en heldenmoed de cultuur en de beschaving bewaard zijn voor ondergang."

De regering van de Poolse republiek plaatst zich op het standpunt van onbeperkte gewetensvrijheid. Deze vrijheid is in Polen algeheel. Het godsdienstig leven is in Polen niet slechts onbelemmerd, maar zelfs beschermd door de organen van de staat. De kerken zijn op kosten van de staat weer opgebouwd. De Katholieke courant verschijnt in een oplaag van anderhalf millioen exemplaren. In de scholen wordt godsdienstonderwijs gegeven. In Lublin is een Katholieke universiteit en er zijn vele seminaria. Het grondbezit van de kerk is niet betrokken in de verkaveling van het grootgrondbezit. De kloosters en geestelijke orden verheugen zich in een goede gezindheid van de staatsorganen. Het pas aangenomen staatsdecreet betreffende de gewetensvrijheid beschermt de cultus en de religieuze gevoelens van het volk. Polen waakt over de gewetensvrijheid.

De regering van de Poolse republiek legt er de nadruk op, dat zij niet van zins is in enig opzicht beperkingen op te leggen aan de cultus en dat zij evenmin de rechten van de geestelijkheid ook maar enigszins wil aantasten. De regering van de Poolse republiek eist slechts van de zijde der geestelijkheid wederkerige eerbied voor de wet en de instellingen van de staat. In Polska i Swiat lezen wij: „De geestelijken van alle rangen moeten zich laten leiden door de Poolse wetgeving, welke alle burgers verplicht bij de uitoefening van hun beroep geen voorschriften uit te voeren, welke van buitenlands gezag afkomstig, in strijd met de Poolse wetgeving zijn."

Bij het overhandigen van bovengenoemde regeringsverklaring deelde Minister Wolski mede, dat de Regering een welwillende houding aannam ten opzichte van het voorstel van het episcopaat en desgewenst onderhandelingen zou voeren over de regeling van de wederzijdse verhouding.

De Poolse Katholieke wereld kan zich niet verenigen met de houding van de Paus, ten opzichte van het Duitse vraagstuk. Zijn toespraak, welke hij kort voor het beruchte decreet tot de Berlijnse bevolking in de Duitse taal hield, heeft in geheel Polen buitengewone ontsteltenis verwekt en een golf van protest gaat nog steeds door het land. De meeste ergernis wekten de woorden van de Paus over medelijden met het „verslagen en van zijn rechten beroofde" Duitse volk. Algemeen heeft men de vaste overtuiging, dat deze Paus pro-Duitse sympathieën heeft, waardoor hij het **revisionisme van de Duitsers aanwakkert en**

de Polen uit hun teruggewonnen gebieden zou willen zien vertrekken. Laten we nu enige Poolse geestelijken, die in enorme getale de Duitse concentratiekampen bevolkten aan het woord.

De geestelijke Lorenz uit Starograd (Stargard) zegt, dat „de regeringsverklaring betreffende de gewetensvrijheid het resultaat is van een oprechte lankmoedigheid van de Poolse regering. Deze regering laat de kerken weder opbouwen en beschermt de religieuze cultus; maar toch dreigt het Vaticaan, inplaats de regering tegemoet te komen en te trachten een gemeenschappelijke taal te vinden. Ik acht de regeringsverklaring en het decreet van dien aard, dat daardoor een grondslag kan worden gelegd voor normale betrekkingen tussen Staat en Kerk."

De geestelijke J. Lukaszewicz zei op een vergadering in Walbrzych: „Het verlangen naar eenheid in ons volk is sterker dan ooit en ieder, die deze eenheid verstoort, begaat een misdaad. Ik spreek de wens uit, dat alle geestelijken gemeenschappelijk met het volk samenwerken aan de opbouw van het nieuwe Polen. Ik heb de grootste waardering voor het Regeringsdecreet betreffende de gewetensvrijheid. Dit decreet logenstraft elke bewering als zouden in Polen de kerk en de godsdienst vervolgd worden."

De geestelijke Nachman verklaarde uit naam van een groot aantal van zijn collega's in Wroclaw: „Wij constateren, dat de Poolse regering de godsdienstige overtuiging van elke burger beschermt, de verwoeste kerken weer opbouwt, de vrijheid van uitoefening van de kerkelijke plichten garandeert en zich zeer tegemoetkomend betoont ten opzichte van de godsdienst. Wij geestelijken zullen al het mogelijke doen om een grootse woonstede te scheppen voor onze arbeiders, boeren en werkzame intellectuelen en om de een voor de ander een broeder te doen worden."

De geestelijke H. Zalewski: „Ik behoor tot de weinige geestelijken, die de bezetting overleefd hebben. Ik was zieleherder in het ondergrondse leger, ik streed mee bij de opstand van Warszawa, ik heb alles gezien, vooral heb ik hen gezien, die de Paus zo vaak in bescherming neemt, n.l. die „arme Duitsers". Ik heb gezien hoe ze tijdens de opstand de spot gedreven hebben met de weerloze bevolking. Met mijn eigen ogen heb ik gezien, hoe 10.000 Polen door hen doodgemarteld werden. Wij vochten allen met dit ene doel, de vrijheid te veroveren voor een onafhankelijk Polen. Wij hebben deze tijd mogen beleven.

Daarom is het voor mij zo smartelijk te moeten kennisnemen van het optreden van de Paus, die het Duitse revisionisme ondersteunt, dat ons het recht op onze oeroude bodem bestrijdt en ons onze grenzen betwist. Zijn optreden vervult met ontzetting al degenen, die er voor gestreden hebben, dat onze grenzen aan de Oder en de Neisse duurzaam bevestigd zullen worden.

Deze grenzen zullen, ondanks alles, zo blijven, ondanks aanvallen van welke zijde ook, ondanks de beschermer van de „arme Duitsers". Wij geestelijken-oud-strijders, die het onze hebben bijgedragen voor het herstel van ons verwoeste vaderland, wij zullen standvastig aan de zijde van de werkende bevolking blijven, wij zullen met het volk verder schrijden en het dienen, geboren als wij zijn uit het volk."

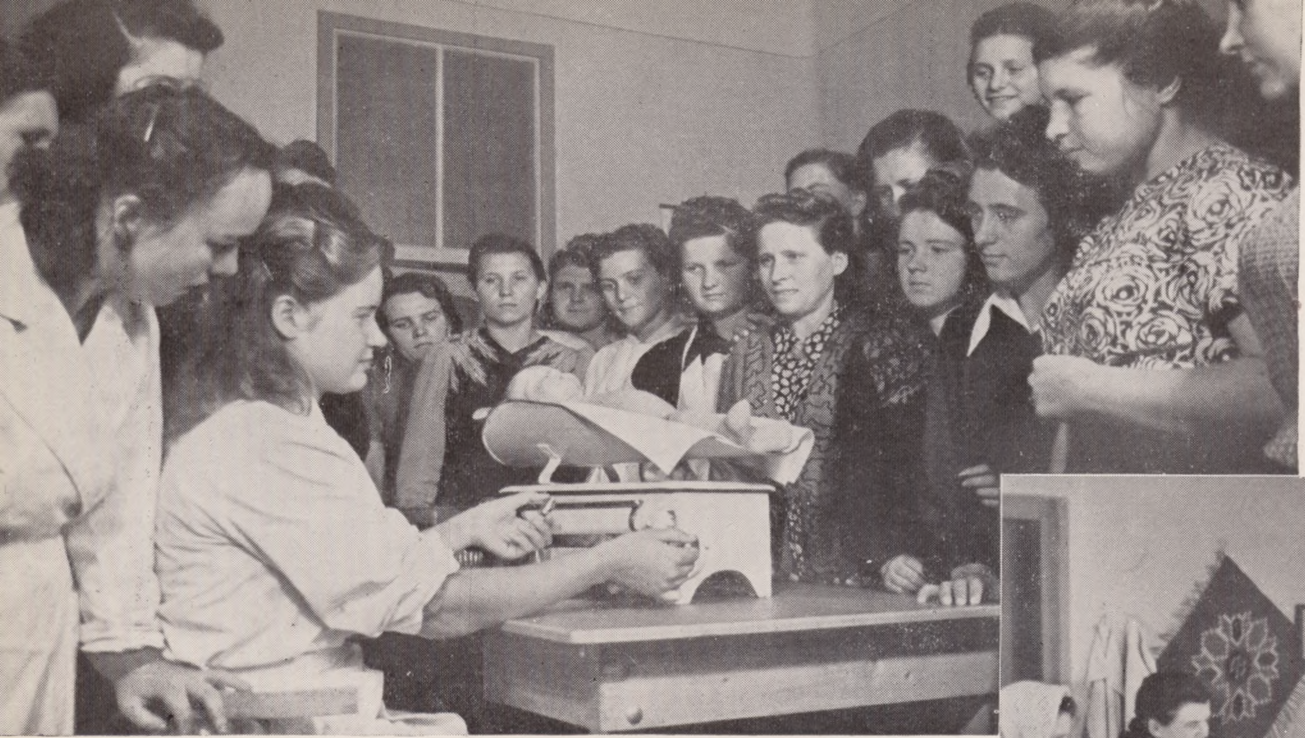
De geestelijke M. Cynimiraski, Gorzelec: „Bij de uitoefening van mijn beroep als geestelijke heb ik nog nooit moeilijkheden ondervonden. Daarom kom ik hier als Pool en als geestelijke verklaren, dat ik een loyale houding wil blijven aannemen tegenover mijn volk en de regering. Tot de allerhoogste kerkelijke macht, de Heilige Vader, heb ik mij en zal ik mij, wat de geloofspunten betreft, met de verschuldigde hoogachting gedragen, d.w.z., gehoorzaam en toegewijd, maar wanneer ik dan denk aan zijn boodschap aan het Duitse episcopaat en aan zijn in het Duits uitgesproken rede tot de Berlijnse bevolking, moet ik ondanks mijn achting als geestelijk onderdaan en tegen mijn verlangen in, te zijnen aanzien als Pool vol smart verklaren, dat hij ten opzichte van de Polen een zeer te veroordelen houding aanneemt en dat hij in de tijden van onze grootste smart geen enkel woord van troost vond."

De geestelijke Bancer: „De Paus moest objectief zijn. Het komt mij zeer vreemd voor, dat het hoofd van de Kerk zoveel bezorgdheid aan de dag legt ten opzichte van Duitsland en er zoveel medegevoel voor toont. De gerechtigheid wil immers dat Duitsland voor zijn overvallen op vreedzame volkeren gestraft wordt, gestraft voor zijn misdaden! Ik denk aan mijn collega's, die doodgemarteld zijn toen de Duitsers binnenvielen, ik denk aan hen, die in de concentratiekampen vermoord zijn. Hoeveel Polen zijn er door hun handen vernietigd, door de handen van deze Duitsers!"

Zo zouden we voort kunnen gaan met mededelingen over de verontwaardiging van de Poolse geestelijkheid. Hier ligt o.i. ook de verklaring van het feit, waarom de pauselijke bul in het nieuwe Polen, het Polen van de Katholieken, niet het verwachte gevolg heeft.

Poolse kerk na de verwoesting

Bescherming van Moeder en Kind

IN Polen waken zowel de regering als de gehele natie over de bescherming van moeder en kind. In alle mogelijke vormen wordt materiële en zedelijke steun verstrekt. Deze samenwerking tussen particulier initiatief en staatsbemoeienis doet zich voor onder de meest uiteenlopende aspecten. Een hoofdonderscheid moet gemaakt worden tussen gedeeltelijke en algehele bescherming, bijstand en volledige verzorging.

De bescherming van moeder en kind in het eigen gezin is ongetwijfeld de meest voorkomende vorm van gedeeltelijke sociale hulp en is bijzonder belangrijk, aangezien zij er toe bijdraagt de banden van het gezin te versterken en omdat die hulp uitgaat van de gemeenschap. Het is als het ware een netwerk van sociale hulpverlening, geleidelijk na de oorlog gevormd, dat er zich hoofdzakelijk toe bepaalt, zwangere vrouwen en jonge moeders materieel te helpen en haar raad te geven op het gebied van de kinderverzorging, dat subsidies in natura verstrekt in de vorm van geneesmiddelen, voeding, kleding, of wel in geld.

Op het ogenblik rust de taak om deze wijdvertakte hulpverlening tot een levend geheel te maken, zowel op de overheid als op de particuliere organisaties. Als men weet, dat in 1947 170.000 kinderen beneden de leeftijd van 3 jaar en 60.000 zwangere vrouwen en jonge moeders geholpen zijn door de 776 organisatiescentra tot het verlenen van bescherming aan de vrouw in eigen gezin, kan men zich een voorstelling vormen van de arbeid, die verricht is.

Een andere belangrijke vorm van gedeeltelijke bescherming van moeder en kind, zijn de crèches, wier aantal steeds groeiende is. Men treft deze tegenwoordig aan in alle belangrijke fabrieken, hoewel er ook wijksgewijze crèches zijn ingericht. Zelfs op het platteland richt men kinderbewaarplaatsen in, voornamelijk in de drukke oogsttijd.

En ten slotte zijn er in de stations speciale wachtkamers voor zwangere vrouwen, en voor vrouwen, die kleine kinderen bij zich hebben. Daar kunnen de moeders ze geheel verzorgen, hun voedsel bereiden een even rust nemen. Er bestaan op het ogenblik 63 dergelijke wachtkamers, die gemiddeld per maand bezocht worden door 13.000 vrouwen en 26.000 kinderen. Ook zijn in de treinen afzonderlijk coupé's voor de vrouwen en kinderen gereserveerd.

In sommige gevallen is deze gedeeltelijke hulp niet voldoende. Men verleent dan volledige hulp. De kinderen worden in gezinnen van particulieren geplaatst, of wel in speciaal voor dit doel bestemde inrichtingen opgenomen.

Heel jonge weeskinderen worden toevertrouwd aan gezinnen, die hiervoor met zorg worden uitgekozen. Daar worden zij onder contrôle van de overheid opgevoed. Op gezette tijden worden deze kinderen bezocht, door vertegenwoordigers van organisaties op dit terrein, die voor hun materieel welzijn en hun opvoeding waken, en hen een beroep laten leren.

Bij de foto's:

Foto boven:
Op de veertiendaagse cursus voor kinderverzorging.

Foto midden:
Degene, die een cursus in kinderverzorging hebben gevolgd, treden op het platteland als raadgeefster op.

Foto beneden:
Kinderklas in Dzierzoniowo.

Er zijn twee soorten van dergelijke instellingen: „Kinderhuizen" in de eerste plaats en ook nog „Huizen voor moeder en kind". De eerste soort is speciaal bestemd voor half-wezen en voor kinderen, wier ouders verdwenen zijn of die in zeer behoeftige levensomstandigheden verkeren. In 1947 zijn vier duizend kinderen gehuisvest in 92 van die „Kinderhuizen" waar zij door bijzondere zorgen omringd worden.

Voor de bescherming van de moeder zijn hoofdzakelijk de „huizen voor moeder en kind" bestemd. De algemene opvoeding en de beroepsvorming spelen hier een zeer grote rol. Er zijn ateliers aan verbonden, waar de moeders het vak harer keuze kunnen leren; zij mogen in de inrichting blijven, totdat zij een passende werkkring gevonden hebben. Maar het komt voor, dat het beroep, dat zij in de inrichting hebben geleerd, toch niet geschikt voor haar is en dat ook de fabrieksarbeid haar niet ligt. Zij krijgen in zo'n geval de gelegenheid om elders het beroep van haar keuze te leren en zij worden daarna financieel in de gelegenheid gesteld om zich zelfstandig te vestigen.

Verder zijn er voorlichtings-organisaties, instanties voor „eerste hulp aan moeder en kind". Deze beschikken over geschoold personeel, dat de toekomstige moeders eerst aan een geneeskundig onderzoek onderwerpt en daarna aan verschillende testen om nauwkeurig haar gezondheidstoestand, haar karakter en haar lichamelijke en geestelijke vermogens te leren kennen. Daarna zendt men haar naar de werkinrichtingen of de scholen, die het beste voor haar geschikt zijn. Voor gezonde moeders en voor haar, die zich in de huishouding overwerkt hebben, heeft men rusthuizen ingericht waar zij een maand of langer, al naar gelang van de omstandigheden, kunnen verblijven.

Het internationale buitengewone fonds neemt een belangrijke plaats in bij de bescherming van de jeugd en het moederschap. Het heeft de zorg op zich genomen voor meer dan 200.000 kinderen beneden de leeftijd van drie jaar en voor meer dan 40.000 zwangere vrouwen en jonge moeders, in wier levensonderhoud het hoofdzakelijk voorziet.

Op een totaal van 120 instellingen voor volledige bijstand staan er 32 onder bewind van de Staat, 52 onder beheer van de departementen en 22 van particuliere sociale instellingen. De overige worden beheerd door religieuze congregaties of andere confessionele verenigingen.

Men ziet hieruit, dat moeder en kind in Polen een zeer ruime materiële en zedelijke steun ontvangen, waarbij zelfs de beroepsvorming niet ontbreekt, welke de kinderen een onafhankelijke positie in de toekomst waarborgt.

Na de ingehaalde oogst is de vreugde groot!

Bij de foto's:

bij het laatste oogstfeest, dat bij Wroclaw gevierd werd en waar 15000 boeren aanwezig waren, voerden de deelnemers weer echt Poolse dansen uit.

De Poolse boer is overgegaan tot het zaaien op het Staatslandbouwbedrijf en ook op de particuliere boerderijen.
Bij de zaaicampagne 1949/1950 is de bebouwde oppervlakte van 300.000 ha vergroot tot 6.150.000 ha in het geheel. Dank zij deze vergrote productie van kunstmest ontvangen de boeren via hun plaatselijke coöperaties in totaal 530.000 ton kunstmest en 75.000 ton kalk. Kalk is voor de Poolse gronden van enorm belang. In 1950 zal deze hoeveelheid stijgen tot 250.000 ton en in het jaar 1955 tot 1.000.000 ton.
Het Ministerie van Landbouw en Landbouwhervorming besteedt grote zorg aan de steeds toenemende mechanisering van de landarbeid. Op dit gebied zijn reeds grote successen behaald. Plm. 3.000 plaatselijke werktuigencentra met 4.000 filialen, die steeds beter van landbouwmachines en -werktuigen en vooral van zaaimachines worden voorzien, bedienen thans de boerenbedrijven. In enige provincies, bijv. in Silezië, is het aantal zaaimachines reeds voldoende om de hele zaaicampagne van het wintergraan machinaal te verrichten. Ook in alle Staats-Landbouwbedrijven geschiedt het zaaien geheel machinaal.

President B. Bierut

ontvangt een delegatie van Poolse geestelijken

Uit een rede van President Bierut, gehouden voor een delegatie van Poolse geestelijken, ter gelegenheid van een conferentie, waarin alle strijders voor vrijheid en democratie verenigd waren. Bij hun ontvangst op het slot Belvedère was ook de minister-president Cyrankiewicz aanwezig.

Nadat de geestelijke Grin, in een redevoering er de nadruk op had gelegd, dat de leiding van de republiek heden ten dage in veilige handen is en dat zij, de geestelijken, zich in dienst van deze republiek wilden stellen, nam president Bierut het woord.

„Eerwaarde geestelijken, landgenoten, staatsburgers, Ik dank U hartelijk, voor Uw aanwezigheid op deze bijeenkomst en voor de woorden, die namens U zijn gesproken door pastoor Grin. Wij moeten Polen dienen, zoveel in ons vermogen ligt, van ganser harte en met al onze kracht. Dat is de plicht van alle mensen die de vele moeilijkheden van de vorige oorlog beleefden en overleefden en die Polen weer opbouwen. Het volgend geslacht zal deze arbeid waarderen en het zal inzien, dat zijn levensomstandigheden er door zijn verbeterd.

„Wij moeten alles in het werk stellen om de arbeidende klasse van Polen te helpen, hen, die eigenlijk steeds de scheppers van onze rijkdommen zijn geweest. Wij allen profiteren van de voortdurende arbeid van het volk. Daarom moeten wij alles doen om het te helpen, zijn wil te sterken, het door aanmoediging bezielen en de vreugde in scheppende arbeid opwekken. Ik ben van mening, dat dit standpunt niet in strijd is met het geloof en ook niet met de plichten van de geestelijkheid.

Ik wil van deze gelegenheid gebruik maken om een beroep te doen op U, landgenoten die in de gelegenheid zijt tot het volk te spreken, om bij het volk het geloof te wekken, het enthousiasme en de overtuiging, dat het een goed werk verricht met te arbeiden voor Polen, dat zijn arbeid de basis vormt voor een beter cultureel leven en dientengevolge ook voor een leven dat voor de komende geslachten vruchtbaar zal zijn.

Er zijn tussen de Regering en het Episcopaat onderhandelingen gaande, welke ten doel hebben een regeling te treffen aangaande de verhouding van Staat en Kerk. Het ganse Poolse volk heeft belang bij normale verhoudingen tussen Staat en Kerk. Het uitvoerend gezag en ook de regering van de republiek zijn daarbij evenzeer geïnteresseerd, en doen alles om de verhoudingen in effen banen te leiden en te doen berusten op een goede verhouding tussen Staat en Kerk, en zij zullen dat blijven doen. —

„De meerderheid van onze bevolking is religieus. De republiek wil, alleen reeds uit hoofde van zijn karakter, geen stelling nemen tegenover de meerderheid van het volk. Daarom heeft het volksgezag, welks vertegenwoordiger ik, tezamen met de hier aanwezige eerste minister ben, zich hier niet tegen verzet en het zal ook in de toekomst niets ondernemen, waardoor de religieuze gevoelens gekwetst zouden kunnen worden of zich niet zouden kunnen uitleven. Het vaderlandslievende werk voor Polen is in genen dele in strijd met de taak van de geestelijkheid, met het geloof en de godsdienst. Polen's geschiedenis kent vele grote figuren, die het priesterkleed droegen. Er zijn geestelijken, die vol opoffering voor Polen gewerkt hebben, met vurige overgave en groot enthousiasme."

Een van de geestelijken op de conferentie aan het woord

In zijn verdere uiteenzettingen verklaarde de President:

„De arbeidende klasse, die van oudsher in het zweet zijns aanschijns Polen heeft opgebouwd, bouwt het ook nu weer op, en mijns inziens een schoner, rijker en meer cultureel Polen. Voor zijn geluk en welvaart is het, dat wij onze krachten inspannen. Dat is onze taak. In deze geest zullen wij verder werken om een gemeenschappelijke taal te vinden met de Poolse geestelijkheid en om tot wederzijds begrip te komen. Wij zullen bij een belangrijk deel van de geestelijkheid voor dit ideeële doel ook begrip vinden."

In zijn verdere toespraak heeft President Bierut er op gewezen, dat slechts een deel van de geestelijkheid op het standpunt staat, dat de hervorming, die thans in Polen plaats vindt, in de geest is van de overgrote meerderheid van het Poolse volk. De regering staat op het standpunt, dat men de belangen moet dienen van degenen, die de lasten dragen, d.w.z. de belangen van de arbeidende klasse. De tegenwoordige democratische koers van de Regering is in overeenstemming met de eisen des tijds,

met de gerechtigheid en ook met de idee der gerechtigheid van het Christendom uit de allereerste tijd. Deze koers vindt ook weerklank bij vele democratische geestelijken, en hij is ook conform aan het geestelijk streven van vele grote persoonlijkheden uit de geschiedenis en van de grootsten onder degenen, die streden voor de rechten van het volk. Alle vooruitstrevende mensen moeten deze nieuwe banen bewandelen, banen, die het volk naar een betere toekomst leiden. Niet allen begrijpen dit, en helaas begrijpt ook een belangrijk deel van de geestelijkheid dit niet."

De President constateerde verder, dat het verschil tussen de oude en de nieuwe regering o.a. hier op berust, dat de huidige regering openlijk en duidelijk verklaart naar welke doeleinden zij streeft. Zij wil geen maatregelen treffen, die strijdig zijn met de wil van de meerderheid van het volk en zal dit ook niet doen.

„Wat bemoeilijkt nu in dit opzicht onze goede verhouding tot de geestelijkheid. De kerkelijke hierarchie ende geestelijke instanties namen ten opzichte van andere regeringen een andere houding aan, dan zij nu aannemen ten aanzien van de heerschappij van het volk. Deze hierarchie is de volksmacht niet gunstig gezind, vaak gebeurt het zelfs dat van de geheiligde plaats, de kansel, tot tegenstand wordt opgewekt, terwijl van deze plaats helpende woorden moesten klinken voor degenen die hun burgerplicht vervullen en die dus datgene nastreven wat zij als Polen aan hun vaderland verplicht zijn.

Dit verschijnsel heeft zich nog nooit voorgedaan, zelfs niet, toen Polen stond onder een bewind, dat het allermeest tegen het volk gekant was. „De clerus is er tegenwoordig op uit, de kansel tot een politiek spreekgestoelte te maken. Wij als volksregering eisen niet, dat de geestelijken in de kerken vanaf de kansel propagandistische redevoeringen voor de regering houden."

De President zei verder: „de Regering zal niet gedogen, dat de kansel wordt tot een plaats van waaraf men de Regering bestrijdt. De Regering eist van de geestelijkheid, dat zij van de kansel uit geen actie voert, die gekeerd is tegen de Regering, het volk. Indien dergelijke gevallen zich voordoen zullen de democraten, wereldlijken zowel als geestelijken met woord en daad te kennen geven, dat een dergelijke houding schadelijk is voor volk en staat, dat het rechtvaardigheidsgevoel er door gekrenkt wordt en dat het als onrecht wordt gevoeld."

„Wij geven er ons rekenschap van," zei de President verder, „dat aan zulke praktijken vroeg of laat een halt wordt toegeroepen. De verantwoordelijke kerkelijke instanties zouden kunnen bespoedigen, dat de hangende vraagstukken tot klaarheid komen, door krachtig en duidelijk te verklaren, dat de kansel geen plaats is voor tegen de staat gerichte propaganda. Wij hebben dit bij onze onderhandelingen met het episcopaat geëist. Aanvankelijk zonder resultaat. Dit is echter onzerzijds de voornaamste voorwaarde voor een overeenstemming. Ik hoop, dat men dit zal inzien.

Ik ben van mening, dat wij wereldlijken en ook gij, geestelijken, gemeenschappelijk onze invloed moeten uitoefenen om alles uit de weg te ruimen, wat aanleiding geeft tot wederzijds wantrouwen, tot een onwelwillende houding tegenover het volk, de staat en de regering en anderzijds tegenover de geestelijkheid. Als het element van wantrouwen geëlimineerd wordt, kan onze zeer verstrekkende steun tegemoet worden gezien, steun aan de geestelijken, van wie wij vertrouwen, dat zij hun plicht om het volk op geestelijk gebied te dienen met overgave zullen vervullen. Ik ben van oordeel, dat uw medewerking in dit opzicht veel ten goede zal kunnen keren."

Stemmen van Katholieke geestelijken op het congres van de strijders voor Vrijheid en democratie:

De geestelijke Caprecki: Ik onderschat allerminst de arbeid die de volksmacht bij de wederopbouw van het vaderland verricht. Ik begrijp niet hoe het mogelijk is, dat men dit niet kan inzien, men moet wel blind of verblind zijn om dit niet te zien. Tevens verklaar ik als kapelaan met volle waardering, dat er in Polen een volledige vrijheid van geweten bestaat. Ik geef op school godsdienstonderwijs en ik verklaar dat nooit of te nimmer iemand mij daarbij iets in de weg heeft gelegd. Er zijn meer geestelijken als ik, die innerlijk diep er van doordrongen zijn, dat de regering streeft naar eensgezindheid tussen Kerk en Staat. Als ik de door het Vaticaan bevolen excommunicatie zou moeten toepassen, dan zou ik bij God en de waarheid mijn eigen Vader met die vloek moeten belasten, want mijn Vader werkt in de Coöperatieve, werkt mee aan de uitvoering van het regeringsbeleid in Polen en mijn broer is officier in het Poolse leger. Beide zijn practiserende Katholieken. Ik kan noch mijn Vader noch mijn broeder met die vloek treffen, want dat zou in strijd zijn met mijn geweten als Pool en Katholiek!

En verder:

„Als Katholiek geestelijke heb ik in mijn parochie bij de zielezorg nooit moeilijkheden met de overheid gehad. Als zielezorger zie ik echter nog andere dingen, die voor iedere geestelijke een reden moesten zijn om loyaal de doeleinden van onze regering te steunen. Wij zien hoe stap voor stap ons vaderland weer opgebouwd wordt, hoe de welstand groeit en welke pogingen de volksoverheid doet om de cultuur op hoger peil te brengen, de verlichting van de geest te bevorderen en de volksgemeenschap tot een nieuwe eenheid te maken. Ik ben er vast van overtuigd, dat Staat en Kerk tot overeenstemming zullen komen, wanneer de geestelijkheid van goeden wille is. Het zal in Polen nimmer tot excommunicatie komen. Wij geestelijken zullen niet gedogen, dat zulk een onrecht wordt aangedaan aan een volk, dat zoveel geleden heeft en zo vol vreugde na de oorlog met het brengen van vele offers aan de arbeid is getogen."

De geestelijke Leja: „Ik ben monnik (ordebroeder) een vertegenwoordiger van de geestelijkheid, maar tevens ben ik leraar aan het gymnasium en het handelslyceum in Kola, waar ik ook wereldlijk onderwijs geef. Met trots en vreugde kan ik U, mijnheer de President, mededelen, dat de verbreiding van de cultuur grote vorderingen maakt, in het bijzonder bij de boeren en de arbeiders. Dit kan ik constateren op grond van het feit, dat ik sedert enige jaren bij het toelatingsexamen tegenwoordig ben."

Gedelegeerde geestelijken, deelnemers aan de conferentie, op bezoek bij de eerste Minister Cyrankiewicz

17 OCTOBER 1848

sterfdag

Frédéric Francois Chopin

Het was ons bijzonder aangenaam, dat we een Nederlands pianist — de Heer Kees Gorter — bereid vonden een artikel over Chopin voor ons te schrijven. De Heer Gorter roert in dit artikel een allerbelangrijkste quaestie aan, die zover we kunnen nagaan, eigenlijk nog nooit overdacht en besproken is. Deze quaestie luidt kort geformuleerd aldus: Heeft Chopin ook invloed uitgeoefend op Nederlandse scheppende kunstenaars. Het bevestigend antwoord, dat de Heer Gorter hierop vermocht te geven is voor ons een duidelijk bewijs, dat de culturele banden tussen Nederland en Polen intensiever zijn en waren dan menigeen aanneemt. Wij beschouwen deze vaststelling als een van de hoogtepunten van onze Chopin-herdenking en we zijn er onze medewerker erkentelijk voor dit in het licht te hebben gesteld. Wij hopen de Heer Gorter nog vaker het woord te kunnen geven, om dit thema nader uit te werken.

Honderd jaar schittert de ster van deze geniale schepper der meest specifieke piano-muziek onverzwakt aan de horizon.
Honderd jaar is Chopin een componist waar iedere pianist dagelijks mee verkeert. Chopin-recitals volgen elkaar regelmatig op en de programma's van vrijwel alle andere recitals vermelden een of meer werken van deze unieke schepper, die z'n kracht putte uit de Nationale Poolse volksmuziek. In de tijd van haar bestaan heeft Chopin's muziek haar universele kracht volkomen bewezen.

Een blik achterwaarts op de honderd jaren na de dood van de Meester, doet ons zien, dat de evolutie in de interpretatie negatieve invloeden door heeft moeten maken.

Virtuozen, muziekpaedagogen en theoretici vonden blijkbaar dat deze muziek aan zeggingskracht tekort schoot en men voelde zich verplicht willekeurig veranderingen hierin aan te brengen.

Stilistische aanrandingen, bijvoorbeeld door het bijvoegen van individuele voordrachtstermen, het aanbrengen van varianten die tegen de geest van Chopin indruisen, het aandikken en uitpeuteren van middenstemmen, het aangeven van een individuele pedaal-behandeling, verkeerde metronoom-aanwijzingen enz. zorgden ervoor dat Chopin's muziek met de meest barbaarse verminkingen in de handel kwam.

Uit eerzucht en ook door gebrek aan kennis bewees men hiermee, onvoldoende eerbied te hebben voor het werk van de schepper.

Zelfs in boekwerken propageerde men grof-uiterlijke effecten. De treurmars wordt bijvoorbeeld ergens beschreven als een aankomende-, voorbij- en wegtrekkende begrafenisstoet. Hier moet het uiterlijke effect blijkbaar het gemis aan scheppingskracht bij de reproducent maskeren.

Oprichting „Societé Frédéric Chopin" te Parijs.

Dit instituut draagt in de tijd van zijn bestaan in belangrijke mate bij tot een meer gezonde opvatting betreffende Chopin en zijn werk.

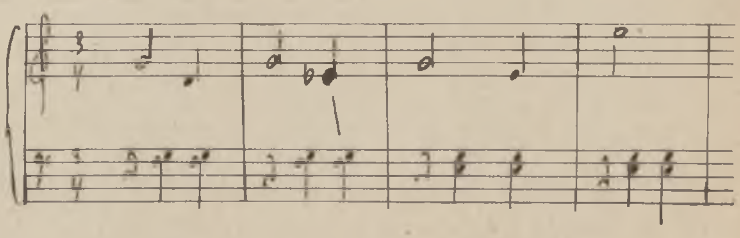
Boekwerken werden uitgegeven met het doel meer begrip en kennis voor Chopin's psyche aan te brengen.

Bij de „Editions du Mercure de France" te Parijs verschenen:
Frédéric Chopin, sa vie et ses oeuvres,
Dans le Souvenir de Frédéric Chopin,
Voyages avec Frédéric Chopin.

In de grote behoefte aan een „philologische Chopin" is door de president van bovengenoemd instituut, de heer Edouard Ganche, voorzien. Bij de Oxford university Press Londen werden Chopin's complete werken uitgegeven, waarbij men het origineel onaangetast liet.

In deze uitgave is niets, totaal niets, aan het manuscript veranderd en het is interessant deze originele uitgave te leggen naast de soms schaamteloze bewerkingen. Bijvoorbeeld naast de „Methode des Methodes" van Moscheles en Fétis, de uitgaven van Scholtz (Peters Ed.) en Klindworth, doch ook naast die van Friedmann en Debussy.

Een speciale bestudering legt bloot hoeverre deze bewerkers afdwaalden van de geest van Chopin.

Een gezonde interpretatie is alleen mogelijk, indien men een juiste opvatting heeft van het wezen van de Meester.

Zeer betreurenswaardig is het dat de laatste jaren vooral in Amerika en Engeland, Chopin-muziek misvormd en vereenvoudigd wordt om dienst te doen bij het onderwijs aan kinderen. Deze „muziek" wordt gelanceerd met de meest fantastische opschriften.

Elke interpreet moet bij het benaderen van de idee van de schepper afstand doen van zijn egocentrische neigingen. Men mag niet willen heersen over de wil van de componist.

Piëteit en liefde voor de componist gelden als eerste voorwaarden om zich in de geest van de schepper te kunnen verplaatsen. Men moet zich kunnen objectiveren om het werk zo authentiek mogelijk te volgen en met nieuw leven te bezielen.

Overdonderende fortissimo's en tumulteuse effecten moeten Chopin antipathiek zijn geweest. Zijn aangeboren delicate smaak moet zich hiertegen verzet hebben. Zelfs in de fortissimo's eist Chopin een verfijnde weergave. Van elk uiterlijk vertoon zowel in z'n werk als in z'n leven was Chopin afkerig.

Chopin's karakter neigde naar „stilte", een „stilte" weliswaar vaak onderbroken door ontroering, doch immer terugstrevend naar „stilte". De uitvoering van Chopin's werken behoort deze verheffende stilte te verwekken... en tevens de innerlijke ontroering... en na de uitvoering moet men de weldadige rust mee in 't hart dragen.

In wezen was Chopin immers volkomen harmonieus. Alles in z'n wezen vormde één volkomen harmonie. Chopin was sensitief doch nooit sentimenteel. Tegenover de neiging tot tobben stond een flinke dosis pittigheid en vrolijkheid.

De Société Fréderic Chopin streeft er naar wat de werken betreft, om terug te keren tot de bron en betrouwbare gegevens te gebruiken voor de kennis van Chopin's psyche.

Hierdoor wordt een juiste en gezonde interpretatie bevorderd.

Een juiste attitude en een gave kennis vormen de enige garantie om verkeerde interpretaties bijvoorbeeld een te zakelijke „droge" of ook een te „natte" te voorkomen. In dit opzicht heeft een te „glibberige" weergave Chopin meer geschaad van een te „droge".

Blijvende betekenis van Chopin.

Al deze verminkingen van de stijl van Chopin waren en zijn nochtans niet in staat de levensader van deze muziek ook maar enigermate aan te tasten.

Deze muziek was niet op 't verleden gericht doch op de toekomst en het universele erin reikt over alle tijden heen. Een ieder moest en moet de magische kracht van deze muziek ondergaan.

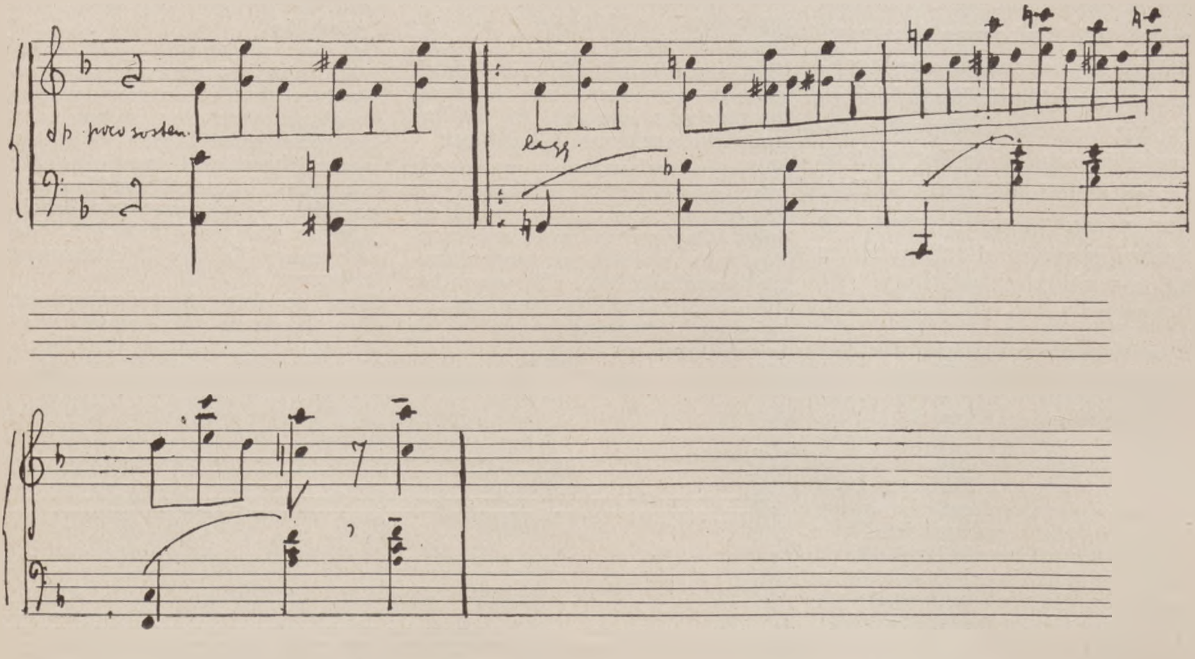
De revolutionaire natuur van Chopin bracht de piano tot nieuw leven. Dit moest z'n invloed doen gelden op vele componisten (o.a. belangrijke invloed op Debussy). Interessant is het deze invloeden bij Nederlandse componisten nader te onderzoeken.

Als voorbeeld volgen hier enige maten uit de Paraphrase over een wals van Johann Strauss van de Hollandse componist Dirk Schäfer. Sterk doet dit gedeelte uit deze Paraphrase denken aan de étude opus 25 no V van Chopin.

Van de Hollandse componisten onderging Schäfer op de meest frappante wijze Chopin's invloed. Bijvoorbeeld in zijn 3 klavierstukken opus 10 en in zijn zes klavierstukken opus 12. In mindere mate is dit het geval met B. v. d. Sigtenhorst Meyer (in Caprice voor piano) en met Willem Andriessen.

De waarde van Chopin voor de gehele mensheid is van grote betekenis en zal van grote betekenis blijven. Want zijn muziek zal „blijven", en zal gespeeld worden zolang er piano gespeeld wordt.

KEES GORTER.

Kaart van het huidige Polen

Het Duits-Poolse probleem en de vrede in Europa

Na de vestiging van de West-Duitse regering in Bonn, begint het Duitse probleem de gemoederen weer hevig in beroering te brengen. De politieke en economische tegenstellingen, die ontstaan tengevolge van twee zozeer uiteenlopende wereldbeschouwingen, de moeilijkheden op economisch terrein in het Westelijk halfrond, zijn van verstrekkende invloed op de levenswijze der volkeren. Men probeert, en wel ten koste van zijn eigen belangen, uit een onhoudbare positie te komen. De middelen waarnaar men grijpt, of waarvan men zich meent te moeten bedienen, zijn niet altijd zorgvuldig gekozen. Zolang dit niet ten koste van de vrede en de vriendschap van de volkeren onderling geschiedt, is nog niets verloren. Maar als men begint te spelen met ideeën en gebruik maakt van het Duitse soldateske, ziet het er bedenkelijker uit. Uit Duitsland komen alarmerende berichten: het nationalisme, de revanche, steken weer het hoofd op in de uitlatingen van de nieuwbakken overheid; daarom wordt het tijd dat men zich hiervan rekenschap gaat geven. Nog bloeden de wonden, die het Duitse volk collectief zijn buren heeft toegebracht, duizendvoudig. Van een her-opvoeding van het Duitse volk is nog niets terecht gekomen, dit wordt door degenen die dit kunnen beoordelen geconstateerd. Een politiek van „Schwamm drüber", nu de gebruikte methoden van heropvoeding gefaald hebben, is bedenkelijk.

Polen, het land, dat door het Duitse barbarisme het meest bezocht is, neemt met Argusogen de ontwikkeling waar, die zich in dit

land voltrekt. De Polen wensen, tezamen met de buren van Duitsland, die eveneens door dit volk hebben moeten lijden, een politiek te voeren ten aanzien van het Duitse volk, die een herhaling van de September- en Mei-dagen van de jaren 1939 en 1940 onmogelijk maakt. Zij weten, dat in een eventuele nieuwe oorlog ook hun bodem weer het slagveld zal worden.

De Polen zijn er van overtuigd, dat niet slechts in de juiste oplossing van het Duitse probleem een wezenlijke factor voor de wereldvrede ligt, maar ook in het deelnemen van het Duitse volk aan de strijd om de vrede. Het behoeft ook geen verwondering te wekken, dat de Polen van ganser harte willen samenwerken met iedere Duitser, die werkelijk bewijst te willen strijden voor de vrede. Duitse anti-fascisten, die tezamen met de Polen de verschrikkingen van de concentratiekampen hebben gedeeld, en die eendrachtig willen samenleven met hun buren, zullen juist in de Polen een volk vinden, dat aan de wederopbouw en de toekomst van het Duitse volk medewerkt.

De basis voor een vreedzame toekomst van Duitsland werd gelegd in de verdragen van Jalta en Potsdam; daar liggen de voorwaarden voor het weder opnemen van Duitsland in de grote familie der volkeren, die de vrede vurig wensen.

Toen de Polen de grenspalen aan de oevers van de Oder en de Neisse plaatsten, waren ze ervan overtuigd, dat deze grenzen niet uit haat tegen het Duitse volk werden gedicteerd, maar dat daarmede een onrecht werd goedgemaakt. Zij huldigen deze opvatting ook nu nog. Verder zijn zij van mening, dat deze grens een waarborg is voor het leven van Polen en geen beletsel vormt voor de wederopbouw van Duitsland. Het is een grens, die veiligheid en vrede betekent. Het is echter niet alleen de grens tussen het Poolse en het Duitse volk, het is tegelijk ook de essentiële factor voor de wereldvrede.

De Duitsers staan voor dezelfde keuze als in 1919. Ze hebben te kiezen tussen het neo-fascisme, dat ons een nieuwe catastrofe zal berokkenen, of het samenwerken met een wereld van vrede, vrijheid, sociale gerechtigheid en cultuur.

De leidinggevende personen in Polen hebben in talloze uitspraken den Duitsen anti-fascisten verzekerd, dat zij hun goedgezind zijn en bereid zijn hen te helpen.

In Duitsland hebben zich in de laatste tijd mannen van de wetenschap, van het zakenleven en de kunst, aaneengesloten en zij nemen ten opzichte van Polen een nieuw standpunt in. Wij laten hier een van deze mannen aan het woord, die van uit een nieuw-Duits gezichtspunt deze aangelegenheid belicht:

Professor Dr. Peter Alfons Steiniger schrijft in een brochure „Bettina von Arnim en de Polen: [1])

DE POLEN EN WIJ.

Voor de ware democraten aan beide zijden van de Oder-Neissegrens staan vier feiten als een paal boven water.

T e n e e r s t e: De afbakening van de nieuwe grens, het door de gezamenlijke geallieerden eenparig genomen besluit om de Duitse bevolkingsgroepen uit de aan Polen afgestane gebieden terug te voeren, is voor ons Duitsers — in het bijzonder natuurlijk voor de getroffen bevolking — een hard gelag. Op verre na evenaart deze maatregel echter niet de hardheid van de maatregelen, die zonder dat het Duitse volk zich daartegen verzette, Polen werden aangedaan, en die het verder nog toegedacht waren. Het gaat daarbij niet eenvoudig om een vergelding voor aangedaan onrecht, maar veeleer om een correctie, die op historische feiten berust en waaruit een morele verplichting voor de Duitsers voortspruit.

T e n t w e e d e: Het voor ons Duitsers zo pijnlijk vaststellen van de grens zou niet meer zo als een smartelijke onderdrukking gevoeld worden, als wij dit vaststellen kunnen beschouwen als een uitvloeisel van het opheffen van de tegenstellingen tussen de aangrenzende volkeren, en indien wij die grens tevens beschouwen als een waarborg voor het Europese vredesfront. Nu reeds vertonen de uitwisseling van goederen van de beide landen en ook de culturele betrekkingen een zekere toenadering.

T e n d e r d e: Hoewel de ontwikkeling in de zone van Duitsland waar vooruitgang is, en in het nieuwe Polen hand aan hand gaan, kan men zich geen overzicht vormen van de graad en het tempo van de veranderingen in het bewustzijn van de massa's. Dat geldt vooral, wanneer men geheel Duitsland beschouwt. Terwijl het Poolse volk onder leiding van zijn arbeiders onverbloemd en strijdlustig de koers inslaat van een socialistische hervorming en reeds een aanzienlijk deel van de ingeslagen weg heeft afgelegd, is de Duitse arbeiderspartij nog bezig, de gezonde krachten van haar volk te verzamelen tot een gemeenschappelijke strijd om herstel van de nationale eenheid en van het sluiten van een vredesverdrag. Dat wil zeggen, het nieuwe Polen overvleugelt het nieuwe Duitsland in zijn democratische en sociale ontwikkeling. De Poolse volksrepubliek is heden ten dage een strijdvaardige waarborg voor de democratische vredesbeweging, terwijl zich juist in West-Duitsland de actieve krachten van de sociale reactie verenigen met het doel het stichten van het vredesfront in Oost-Duitsland en van geheel Europa te belemmeren, om de derde wereldoorlog mede te doen ontbranden.

T e n v i e r d e: deze derde wereldoorlog, die op Duitse bodem zou worden uitgevochten en waarin Duitsers tegen Duitsers in het veld gestuurd zouden worden, zou de onvermijdelijke ondergang van onze natie betekenen. Wie, uit welke motieven dan ook, bereid is deze nieuwe strijd om de „Lebensraum in het Oosten" te bevorderen, wie de grens in het Oosten, die vooruitgang en vrede betekent, aantast, voert Duitsland de dood in.

Het belang van de overeenstemming tussen de Poolse volksrepubliek en de democratische krachten van Duitsland wordt weinige jaren na de vermoording, wegvoering en uitplundering van millioenen Poolse mensen door het anti fascistische Duitsland steeds duidelijker ingezien. De groei van deze overeenstemming te bevorderen moet ieder, die de vrede dienen wil als zijn levenstaak beschouwen. Dit kan alleen geschieden door de, tussen de volkeren bestaande, vaak onbewuste weerstanden en tegenstellingen bloot te leggen en te trachten ze op te helderen, door er openlijk over te spreken. Ik moge hier enige inleidende opmerkingen maken betreffende de oordeelvellingen van de volkeren ten opzichte van elkaar.

Ieder kent het minachtende woord „Pollak" dat in ruime kringen der Duitse bevolking vaak gebruikt wordt wanneer men over Poolse mensen spreekt. Waardoor wordt deze van zelfgenoegzaamheid getuigende uitlating gevoed? Een uitlating, die als een heilloze traditie de betrekkingen tussen de beide volkeren vergiftigt, en die tegenwoordig misbruikt wordt door iedere opruier, die het minderwaardigheidsgevoel, dat vermengd is met schuldbewustzijn, zou willen prikkelen tot

[1]) Wij hebben is ons vorig nummer deze brochure reeds vanuit een andere gezichtshoek behandeld.

vergeldingslust. Het verwezenlijken van die vergeldingslust zou slechts kunnen leiden tot de definitieve zelfvernietiging van Duitsland.
Afgezien van een opvoeding, die tientallen jaren geleid heeft tot nationalistische zelfoverschatting, tot een „rechtsgevoel" dat in een eeuwenlange praktijk van koloniseren is verworven, waarbij in het Oosten naar willekeur land werd „genomen", ligt de oorzaak van de minachtende beoordeling van de Poolse mens door zijn Duitse buren, in het feit, dat de Duitse burgers en boeren er van overtuigd zijn, dat de z.g.n. „Polnische Wirtschaft" achterlijk en armzalig is en dat de Polen een volk zijn zonder kultuur. Hier komt nog bij, dat het kleinburgerlijk antisemitisme, dat door de sadistische excessen van het Hitler-Himmlerrijk tot ontwikkeling kwam, bij voorkeur onderscheid maakte tussen de geassimileerde West-Duitse Joden en de „Poolse Joden" waarmede men inderdaad slechts zijn rancune rechtvaardigde tegen de Duitse Joden, die in de Duitse samenleving geworteld waren.

Hierbij komen nog berichten, die door de clerus van de Katholieke kerk verspreid worden, als zou het nieuwe Volks-Polen onderdrukkingsmaatregelen tegen de Katholieke kerk nemen.
Dat andere probleem betreffende de achterlijkheid van het Poolse beleid, in een tijdperk van nationale en sociale onderdrukking van het proletariaat der Poolse industrie en van de Poolse boerenbevolking wordt eveneens opgelost, wanneer we er ons van bewust zijn, dat de maatschappelijke hervormingen naar een socialistische ordening, de oorzaak genoemd mogen worden van de recordprestaties van de Poolse economie.
Want ook de boeren, die door de Duitse vooroorlogse generatie slechts beschouwd werden als haveloze, vuile, rondtrekkende arbeiders, als „Sachsengänger", staan nu midden in de wedstrijdbeweging. Hun beloningen zijn echter niet alleen maar premies in de vorm van zaai- en dorsmachines en investeringscredieten aan groepen, die gemeenschappelijk werken, maar voordelen, die zeer zeker ook aan de enkeling ten goede komen, doch tevens aan de gemeenschap, waarin zij leven. Want deze premies bestaan in voorrang voor hun dorpen, bij het aansluiten aan het electriciteitsnet, in het tot stand komen van verbeteringen in hun streek, in snellere aanleg van radiostations in hun gebied. De collectief werkende individuele premie bewijst de actieve deelnemers en ook hun omgeving, dat de enkeling in de nieuwe ordening zijn voordeel mede nastreeft, door te werken ten behoeve van de gemeenschap, dat hij heer over zijn eigen werk is en dat zijn land een waarlijke democratie is.
Wat geldt ten opzichte van het Poolse dorp, is nog in hogere mate van kracht voor de hoofdstad van Polen, voor Warszawa, dat, weder uit het puin verrijzend, nu reeds het zelfde aantal inwoners heeft als in 1919, n.l. 600.000.
Wie deze stad na de oorlog niet gezien heeft, kan zich geen juiste voorstelling maken van de omvang van de verwoestingen. Want wat zeggen ons afgestompt als we zijn de recordcijfers over de terreur.

Wilhelm Pieck, wiens partij zich tegen de oude revisionistische Duitse politiek keert, spreekt op een congres van strijders voor vrijheid en democratie te Warszawa

Worden wij ons van de enorme omvang van de vernielingen bewust, als we horen, dat het schadebedrag 3 milliard dollar beloopt, dat van 2800 industriële bedrijven er meer dan 2500 waren vernield, toen het Rode Leger, tezamen met het Poolse Volksleger half Januari 1945 Warszawa bevrijdde? Hoe heeft men bereikt, dat de 600.000 mensen, waarvan er eerst ongeveer drievierde in de vernielde stad terugstroomden, daar onderdak vonden, ondanks het feit, dat in die reusachtige puinhoop alles ontbrak. Welnu, de oplossing van het raadsel is hier dezelfde als bij de wederopbouw van de industrie, als bij het veranderd karakter van het landbouwbedrijf. Als men hoort, dat er in Warszawa 200.000 m^3 puin door vrijwilligers is opgeruimd, dat 6½ milliard Zloty voor de wederopbouw van de hoofdstad is geschonken, dan is het duidelijk, waarom tegenwoordig de uitdrukking „Polnische Wirtschaft" alleszins gerechtvaardigd is, en wel als aanduiding voor een volk, waarvan de werkende mensen de zin van hun leven zien in het gemeenschappelijk te boven komen van het hun berokkend leed door eigen uiterste krachtsinspanning.

Een aparte oorzaak is er voor het zelfgenoegzame verwijt van de Duitse burgerlijke intelligentia, dat de Polen geen cultuur hebben, waarbij men dan nog wel bereid is, op het gebied van de producerende en reproducerende musici, enige uitzonderingen te maken. Dit verwijt komt eenvoudig van de kant van zekere Duitse „intellectuelen" bij wie vaak een domme zelfverheffing is aan te treffen. Dat blijkt ook al ten opzichte van de Russische literatuur, waar men zich hoogstens bij namen als Tolstoi en Dostojewski vage voorstellingen maakt. De onwetendheid op het terrein van de Poolse literatuur is, afgezien van een kleine kring van kenners, eenvoudig grotesk. Wat kennen wij eigenlijk behalve enige realistische familieromans van de werken van de Poolse prozaschrijvers uit onze tijd? Kan het feit, dat onze uitgevers zo weinig lieten vertalen als verontschuldiging gelden? Wat weten wij van de jonge Poolse lyriek, van het verhalend en critisch proza? Daarvan werd niets vertaald tengevolge van dat anti-slavische superioriteitsgevoel, dat met de gruwelen van het Herrenvolk bekroond werd. En zoekt men ook nu niet tevergeefs naar initiatieven van Duitse zijde, om het verzuimde in te halen?

Het treffendst bewijs voor de betekenis van de Poolse intelligentia leverde Adolf Hitler, door reeds bij de eerste vernietigingsgolf de hoofdaanval te richten tegen de Poolse intellectuelen: professoren, artsen, leraren en technici. Dienovereenkomstig was de actie tot verwoesting van de scholen en wetenschappelijke inrichtingen, ziekenhuizen, bouwkundige monumenten en kerken. Alleen in Warszawa zijn er van de 940 onderwijsinrichtingen 658 volkomen vernield, en van 900 monumenten en kerken zijn er nog geen 100 overgebleven.

De sensatieberichten over de onderdrukking van het geloof in het nieuwe Polen ontstaan bij een andere groep mensen eveneens uit algemene onwetendheid. Waarin bestaat nu die onderdrukking van de Katholieke clerus door de volksrepubliek? Soms in het niet inbeslag nemen van de kerkelijke goederen ten behoeve van de nieuwe grond verkaveling? Of daarin, dat de kerkelijke bezittingen aanzienlijk vermeerderd zijn vergeleken bij de toestand van voor de oorlog? Of daarin, dat honderden millioenen Zloty zijn besteed aan de wederopbouw van kerken? Neen, die bestaat hierin, dat de Poolse republiek de vrijheid nam een achterstand in de ontwikkeling in te halen, die er in geheel West en Midden-Europa reeds lang niet meer was, n.l. door het invoeren van het burgerlijk huwelijk, hetgeen bij ons in Duitsland sedert 1875 vanzelfsprekend is.

Welk van de, onder de dekmantel van het algemene burgerlijke bewustzijn sluimerende vooroordelen tegen Polen en de Poolse mensen, wij ook blootleggen, steeds komt dezelfde reactionaire kern tevoorschijn. Geen wonder, dat er een tijd was, waarin het deel van het Duitse volk, dat op dit terrein het meest ten achter was, plotseling een openlijke sympathie voor Polen aan de dag legde, en wel voor een Polen, dat zelf onder het fascistische juk leefde. Hitler en Pilsudski overwonnen zonder moeite hun nationale gevoelens.

Een ouder en beter voorbeeld van Duits-Poolse solidariteit dateert echter van de tijd waarin de revolutionaire elite van Duitsland en van Polen in de vrijheidsstrijd zij aan zij stonden. En laten we slechts denken aan die plechtige handeling, waarbij de in Zwitserland ontstane revolutionaire bewegingen „Jong Duitsland" en „Jong Polen" zich met Zuid-Europese geestverwanten aaneensloten tot het verbond „Jong Europa". Dat was in het jaar 1834, toen het burgerdom nog onverschrokken naar vooruitgang streefde en besloten was een muf geworden wereld te veranderen. Tegenwoordig zijn het vooral de arbeidende klassen in het democratische Duitsland en in de Poolse volksrepubliek, die de oude rekeningen verscheuren, met het grote gemeenschappelijke plan voor ogen, dat gericht is op een vreedzaam en vrij werkende mensheid, waarvan de nationale leden zich schade berokkenen, wanneer zij elkaar schaden — maar er zelf bij gebaat zijn, wanneer zij elkaar dienen.

Dat wil zeggen: dat de nieuwe grens voor Duitsland zowel als voor Polen een positieve betekenis krijgt, naar mate zij ophoudt een insnijding te zijn, naar mate ze meer wordt een brug voor democratieën, die voor nationale welstand strijden en ook voor internationale solidariteit en tevens een andere brug, n.l. een brug leidend naar een uitwisseling van culturele en economische waarden. Wanneer er nu uit West-Duitsland stemmen opgaan, die voor de „erkenning" van de tegenwoordige grens eisen, dat een grote menigte geëvacueerde Duitsers naar de door hen verlaten gebieden werden teruggevoerd, dan verraadt dit weinig zin voor takt en realiteit. Laat men degenen die deze gebieden verlaten hebben evenals dit in de door de Sowjet bezette zône principieel gebeurt, een nieuw tehuis geven, waarin zij zich gelijkgerechtigd voelen en laat men eindelijk innerlijk tot rust komen! Hiervoor moesten degenen, die in West-Duitsland geëvacueerd zijn strijden, maar ze moeten zich niet isoleren in Reuzengebergte-verenigingen en Pommeren-bonden.

Indien wij, Duitse democraten, eensgezind werken aan de sociale ontwikkeling van onze nationale democratie, dan wordt de Oder- en Neisse grens een werkelijke brug tussen twee democratische en vrijheidslievende volkeren.

Dit nu is het belangrijke betoog van Prof. Steiniger, dat voor de toekomst van Duitsland van wezenlijke betekenis kan worden.

* *
*

Dr. Jan Kobryner, handelsattaché bij de Poolse Legatie in Den Haag ontvangt dagelijks van 10—1 u. op zijn kantoor, Alexanderstr. 24, Tel. 180202 en 114449.

Mickiewicz

Beeld van de tentoonstelling ter gelegenheid van de 150ste herdenkingsdag van Mickiewicz en Poeschkin te Warszawa in het volksmuseum

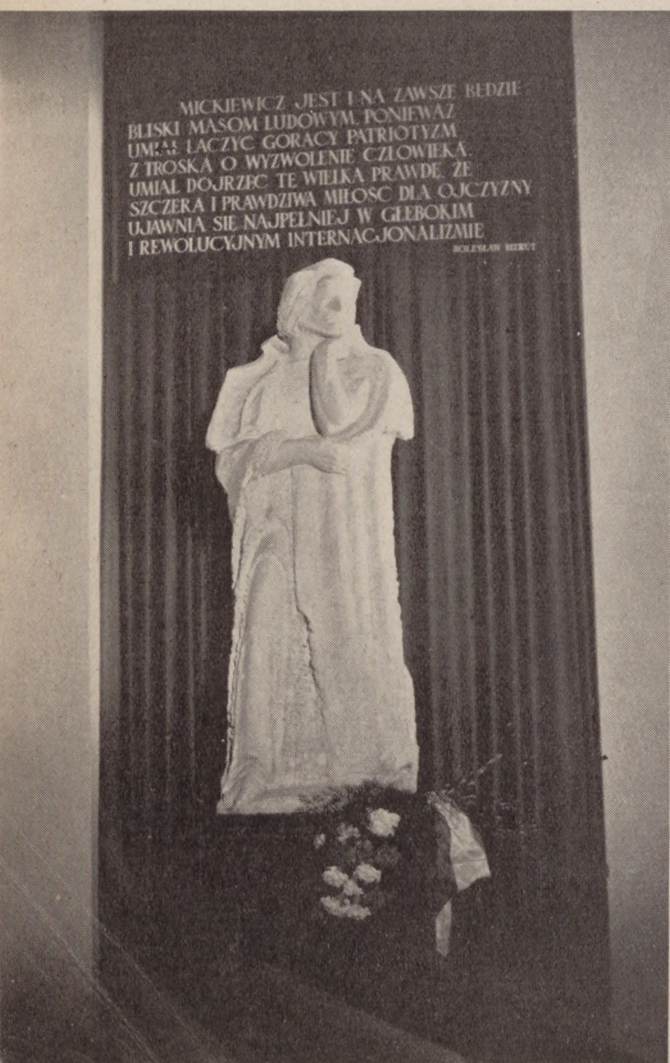
Aan het eind van ons vorig artikel over Mickiewicz kondigden wij reeds aan, dat we zijn Voorlezingen over de Poolse Renaissance dichter Jan Kochanowski onmogelijk konden veronachtzamen.
En dit wel om twee geldige redenen. Ten eerste wijl Kochanowski een figuur van de allereerste betekenis is in de literatuur van zijn vaderland en ten tweede, omdat Mickiewicz's reacties op Kochanowski's kunstwerken ons de negentiende eeuwse dichter beter leren kennen. Mickiewicz had van achter zijn katheder een soortgelijke taak als de schrijver dezer artikelen (parva componere magnis) hij moest namelijk zijn hoorders de betekenis van een man uiteenzetten, wiens naam voor de meesten een ijle klank was.
Reeds de beginpassage van de 35e Voorlezing (deze dateert van 1841) laat de in het Collège de France bijeengekomenen niet in onzekerheid omtrent de belangrijkheid van het besprokene; Mickiewicz zegt het met volledige duidelijkheid: „De Poolse dichtkunst, dus de Slavische van de 16e eeuw vond haar volledige uitdrukking in één man, en wel in Jan Kochanowski. Mickiewicz is zich zeer goed bewust, welke hoogtepunten de Europese dichtkunst juist in die 16e eeuw bereikt had, met een flits worden de personen van Camoens, Ronsard, Tasso, Cervantes en Shakespeare even belicht, van al dezen is het vooral Ronsard's naam, welke wij bij de beschouwing over Kochanowski herhaaldelijk zullen horen, de anderen heeft hij niet of nauwelijks gekend, zelfs blijkt hij, die jaren lang in Italië heeft doorgebracht, weinig affiniteit met Tasso te bezitten, wiens voorliefde voor Ariosto hij b.v. geheel niet deelt. Mickiewicz meent dit laatste te kunnen verklaren uit de omstandigheid, dat Ariosto's geestige ironie reeds de grijsaards-periode van een kunst aankondigt, welke weinig weerklank kon vinden bij een man als Kochanowski, die als vertegenwoordiger van een jonge en vurige stam optrad. Ik laat deze opmerking over Kochanowski's verhouding tot buitenlandse tijdgenoten en oudere dichters maar even aan de algemene beschouwingen voorafgaan, om mijn lezers duidelijk te doen inzien, dat zijn inleider Mickiewicz steeds zijn best doet hem in het kader van de hem zo goed bekende wereldliteratuur te plaatsen. Zodoende krijgen deze voorlezingen over Slavische cultuur (Mickiewicz' eigenlijk onderwerp) een wijdere strekking. Nu eerst enkele woorden over Kochanowski's jeugdjaren.
Hij is geboren in 1530 te Sycyna, een dorpje in de provincie Radom, niet ver van de stad Kazimierz op de linker oever van de Vistula (Weichsel). Reeds jong legde hij een verbazingwekkende leerlust aan de dag, hetgeen trouwens geen zeldzaam verschijnsel bij de Polen uit die dagen was, zodat Paus Julius III, aan wiens hof verschillende jonge Polen vertoefden er zelfs zijn verbazing over uitsprak.
Een dezer jonge Polen geeft den Paus beleefd maar met grote stelligheid te verstaan, dat iedere verbazing hierover vreemdsoortig was; hij nodigt Julius zelfs uit om eens naar Polen te komen, waar hij een tweede Italië zal aantreffen.
Kochanowski betrekt op veertienjarige leeftijd de Universiteit van Kraków. Of hij nu al dadelijk voornemens was in een van de wetenschappen door te studeren laten we in het midden; het was in die dagen in Polen gewoonte, dat ook toekomstige hovelingen zich aan de Universiteit bekwaamden. Dit wordt ook zeer duidelijk in het licht gesteld door Górnicki, die als tegenhanger van Castiglione's Il Cortigiano zijn Dworzanin (de hoveling) schreef.
Na enkele jaren in Kraków vertoefd te hebben, wil Kochanowski zijn blik verruimen en hij zet daarom zijn studie aan de Universiteit van Padua voort. Padua oefende in die dagen een grote aantrekkingskracht op vreemdelingen uit, niet voor niets gewaagd Shakespeare in the Taming of the Shrew (Act I scène I) van the fair Padua, nursery of arts. Enkele decennia na Kochanowski zal Montaigne dezelfde plaats bezoeken en met voldoening spreken over de schermscholen, les bals, le manège ou il y avait plus de çant gentilshommes François.
Ook het amoureuze element in Kochanowski ontwaakt in deze stad, de dichter in hem voelt zich aangetrokken tot Petrarca's liefdessonnetten en hij laat geen gelegenheid voorbijgaan het graf van Laura's minnaar te Arqua te bezoeken.
Alvorens Kochanowski, na drie Italiaanse reizen gemaakt te hebben, voor goed naar zijn vaderland terugkeert, bezoekt hij nog eerst Frankrijk, waar hij Ronsard ontmoet heeft. Ondanks alle verschillen, welke er tussen de Franse Renaissance-dichter en zijn Poolse tijdgenoot bestaan — we komen hier nog

uitvoeriger over te spreken — heeft deze ontmoeting toch bij Kochanowski ongetwijfeld een zekere indruk nagelaten; Ronsard echter zelf vermeldt, zover mij bekend, de naam van de Poolse dichter nergens. Mickiewicz deze ontmoeting herdenkend, laat zich met een opmerkelijke vrijmoedigheid tegenover zijn Frans auditorium uit over Ronsard. Hij beschouwdt hem als iemand van een zeer beperkte geest en hij betreurt zelfs de grote invloed, welke Ronsard op de latere Franse dichtkunst heeft gehad en haar daardoor belet heeft bepaalde wegen te betreden. Kochanowski toonde — aldus Mickiewicz — bovendien een veel sterker vermogen Petrarca's Platonisme aan te voelen, dan dit met Ronsard het geval is geweest.
Zoals we boven reeds te kennen gaven heeft het buitenlands verblijf van Kochanowski niet al te lang geduurd, in 1571 is hij in ieder geval weer in zijn vaderland terug. Polen verkeert dan in een moeilijke omstandigheid, die zich steeds weer bij de dood van een koning herhaalt; er is geen erfopvolging, bij keuze zal de nieuwe heerser worden benoemd.
Een van de candidaten is de hertog van Anjou; Kochanowski geeft aanvankelijk de voorkeur aan Ernst van Oostenrijk, hij zal zich later met de keuze van Anjou verzoenen, hij verheerlijkt hem in een Latijnse ode. Hij is niet vergeten, dat Anjou een broeder van Charles IX is, welke laatste immers als beschermer van Ronsard was opgetreden. De regering van Anjou (we hebben hier te doen met de latere Henri III), behoort niet tot de gelukkigste van Polen, spoedig heeft men genoeg van hem, er komt een tegencandidaat en wel de Hongaar Stefan Batory.

Men kan niet zeggen, dat er een vaste lijn is te ontdekken in Kochanowski's verhouding tot al die koningen. Anjou eerst door hem gesmaad, later verheerlijkt, stelt hij toch weer ten achter bij Batory. Deze bezingt hij zowel in Poolse als in Latijnse oden (een voorbeeld van het eerste genre is O Wzięciu Połocka — Over de inname van Polock), omdat hij zich ten zeerste verheugt in de gevoelige nederlagen, welke Batory Iwan de Ontzagwekkende heeft toegebracht.

Batory was geenszins ongevoelig voor de lof hem door de inmiddels al beroemde dichter toegezwaaid, hij benoemt hem dan ook tot Wojski van Sandomir. De Wojski had de taak de binnenlandse rust in zijn gebied te handhaven, als de meeste ambtenaren voor de oorlog opgeroepen waren; hij zag zich meer in het bijzonder belast met de zorg over de vrouwen en meisjes. In de benoemingsoorkonde spreekt men in de meest vleiende termen over hem, het heeft de schijn, alsof er een gelukkige periode van zijn leven gaat intreden. Maar spoedig treft hem een zeer zware slag welk ongeluk hij eigenlijk nooit te boven is gekomen. Op jeugdige leeftijd sterft zijn tweede dochtertje Urszula Kochanowska, aan wier opleiding hij zeer veel zorg had besteed, zodat hij in haar een Slavische Sappho meende te zien. Aan haar nagedachtenis wijdde hij zijn Treny (Treurliederen) een cyclus van 19 gedichten met een epitaphium aan een ander eveneens overleden dochtertje opgedragen. Mickiewicz is geneigd deze Elegieën als het hoogtepunt van de Poolse literatuur te beschouwen, letterlijk zegt hij er van „geen andere literatuur bezit iets soortgelijks. Kochanowski beschikt hier over de teerheid van de Servische dichters, maar hij bereikt tevens een diepte, die men bij deze dichters niet aantreft". Kochanowski heeft het kind niet lang overleefd, hij sterft in 1584 op 54-jarige leeftijd.

Voor de schier onmogelijke taak gesteld op het voetspoor van Mickiewicz iets naders over Kochanowski's dichtkunst mede te delen, doe ik misschien het best eerst zijn attitude tegenover het leven te schetsen. Als ik nu vertel, dat Horatius een van zijn lijfdichters is, dan kan ik daar dadelijk aan toevoegen, dat diens scire nefas „het weten is een ongeluk" al een zeer diepe indruk bij Kochanowski heeft achtergelaten. Hij beschouwt de mens als een marionet, de wereld als een maskerade. God is de ironische toeschouwer van al onze machteloze pogingen, van al onze worstelingen. Ergens, in zijn Fraszki (d.z. Bagatelle I 3, I 96, III 76) spreekt hij over de Fortuna als van een koningin van welke ons slagen en falen afhangt. Als de dichter zich tot God wendt, doet hij dit steeds met de berustende klacht Czego chcesz od nas, Panie — Heer, wat verlangt Gij van ons?
Zeiden we boven, dat Horatius een van zijn lijfdichters was, uit zijn (ietwat vrije) vertalingen blijkt toch, dat hij op zijn wijze een verchristelijking van de Romeinse dichter nastreeft. Eén voorbeeld uit vele: In Carm. III XXIX spreekt Horatius van God, die in zijn wijsheid de toekomst in een diepe nacht (caliginosa nocte) hult. Kochanowski haast zich er aan toe te voegen: „van uit de hoogte van de hemel". We hebben in een vorig artikel naar wij hopen duidelijk doen uitkomen, dat ook Mickiewicz in zijn Lausanse-tijd zeer veel aandacht aan Horatius had besteed. Natuurlijk volgt hij dus ook met de grootste opmerkzaamheid Kochanowski's pogingen om Horatius te interpreteren, en dit is voor hem (Mickiewicz) een aanleiding om beide dichters met elkaar te vergelijken. Deze comparatie kunnen wij in de 36e voorlezing vinden.
„In de vorm moge Horatius Kochanowski's meerdere

Beeld van Mickiewicz op de tentoonstelling aan hem en Poeschkin gewyd.

zijn (aldus in het kort saamgevat zijn betoog) Horatius' gloed is meer een hersenproduct, bij Kochanowski stijgt die direkt uit het hart op. Vandaar dan ook dat wij bij Kochanowski de gelijkmatigheid van de Romeinse dichter missen. Natuurlijk betekent dit ook, dat Kochanowski zich op sommige ogenblikken van zijn leven onmachtig verklaart, om de consequenties van de Stoa te aanvaarden. Nergens wordt dit duidelijker te kennen gegeven dan in de zestiende zang van de Treny, waarin de dichter smalend uitroept, dat 't zo makkelijk is philosophische woorden uit te spreken, wanneer alles ons gemakkelijk afgaat (kiedy po wolej świat mamy), maar dat in het aangezicht des doods, die wijsheid blijkt te verbleken.

Ofschoon uit bovenstaande citaten wel genoegzaam gebleken is, dat Kochanowski nogal wat heterodoxe uitspraken op zijn geweten heeft, is hij de Katholieke Kerk nooit openlijk ontrouw geworden. Hij heeft veel met Protestanten verkeerd, o.a. met Albert van Brandenburg, de grootmeester van de Duitse orde, maar hij verwijt de Protestanten, dat ze de macht der Turken helpen vergroten (hij vergat blijkbaar dat juist de Katholieke koning Frans I de Turken als bondgenoten tegen Karel V gebruikte).

Vijand van uitersten zal Kochanowski ook in de politieke strijd zijner dagen een verzoening tussen de partijen nastreven. We denken hier in de eerste plaats aan de spanning, welke er bestond tussen de grote en lagere adel. De laatste (de zogenaamde szlachta) dringt aan op de uitvoering van in onbruik geraakte wetten (de egzekucja praw), waardoor zijn rechten verzekerd werden, de grote adel weigert aan deze wens gevolg te geven. In een geschrift de „Zgoda" (de overeenkomst) doet Kochanowski een (natuurlijk) mislukte poging een brug te slaan tussen beide partijen.

Ook in de Satyry vinden we soortgelijke passages. In de zestiende schroomt hij niet de staf over zijn landgenoten te breken, hier is de laudator temporis acti aan het woord, die het veridylliseerde oude Polen tegenover het Polen van zijn dagen stelt. Mickiewicz legt voor dit gedeelte van Kochanowski's weeklacht over zijn volk al een zeer bijzondere belangstelling aan de dag, we zouden 't ook zo kunnen uitdrukken, dat Mickiewicz hier Kochanowski beschouwt als de boetprofeet tegen het naderend Pools (vroeg) kapitalisme. Men oordele zelf:

„Kochanowski spreekt in deze satyre uit, wat na hem vele staatslieden herhaald hebben. Hij wijst er op, dat Polen zijn eigen zending te vervullen heeft, die totaal verschilt van de taak, welke op de andere volkeren rust. Juist dit verlangen naar de industrie, dat streven naar rijkdommen is niet te rijmen met de grondprincipes, waarop de grootheid van het Poolse volk berust."

Mickiewicz waagt zich niet alleen aan een sociologische beschouwing van deze satyre — men vergeve mij dit het naar ik hoop niet al te stuitend anachronisme bij het gebruiken van dit woord, zijn schepper Auguste Comte was ten slotte een tijdgenoot van Mickiewicz — hij beziet haar ook van een aesthetisch standpunt. Over Kochanowski's satyren in het algemeen sprekend zal hij ze, evenals de Horatiaanse, kleine drama's noemen. Willen we het dramatisch element in Kochanowski's werken nog duidelijker uitgedrukt vinden, dan moeten we zijn Odprawa posłów Greckich — Het Wegzenden der Griekse Gezanten — ter hand nemen, waarin hij episoden uit de Trojaanse oorlog ophaalt om de krijgslust van de Polen in de oorlog tegen Iwan de Ontzagwekkende aan te wakkeren.

In het oeuvre van Kochanowski speelt de oorlog een grote rol, in zijn afkeer tegen de groeiende rijkdom, die de oude zeden ondermijnt — hij geeft in dezelfde zestiende satyre een drastische beschrijving van de vruchtenexport langs de Weichsel naar Gdańsk — ziet hij in de oorlog juist een middel om de karaktervastheid te versterken. Juist op dit punt valt er weer een tegenstelling tussen hem en Ronsard te constateren. In diens l'Institution du roi très chrétien wekt de Franse dichter zijn koning op procéder ni de sang ni de glaive pointu.

Evenals Mickiewicz en na hem Synkiewicz verwijlt ook Kochanowski bij voorkeur bij de strijd, welke de Polen uit te vechten hadden tegen de Duitse orde. In zijn „Proporzec" (de Standaard) verplaatst hij ons naar de 14e eeuw, waarin het met Lithauen verenigd Polen zich tegenover de Duitsers en Tchechen geplaatst ziet. In dit werk voert Kochanowski ons naar de Slavische oertijd en als hij het tijdvak van de Jagellonen in verband brengt met Heracles en de zijnen, herinneren we ons weer dat Ronsard een samenhang tussen de Fransen en de Trojanen constateerde.

Noemden we boven enige keren Horatius als Kochanowski's leidsman, dan zij allerminst ontkend, dat ook andere dichters uit de oudheid invloed op hem hebben uitgeoefend. Blijven we voorlopig nog bij Rome, dan kunnen we zowel Ovidius als Vergilius, Catullus en Tibullus noemen. Waar we geen volledigheid nastreven stippen we alleen maar aan, dat Ovidius — en wel de dichter van de Fasti — uit vrijwel iedere strophe van Kochanowski's Sobótka spreekt. Deze Sobótka (St. Jan) biedt wel een heel rijke bron voor ieder, die ingewijd wenst te worden in de Poolse folklore. Twaalf jonge maagden openen een reidans, waarbij allen de geneugten en zorgen van het landleven bezingen. Vooral het oogstlied, dat het zesde meisje aantreft, laat nooit na een diepe indruk op de toehoorders te maken.

Blijkt uit deze ontleningen aan Romeinse dichters reeds, dat Kochanowski als echt Renaissance dichter het oude Rome een zeer warme liefde toedraagt, ook de Grieken verwaarloost hij geenszins. Anacreon en Sappho zijn wel de door hem bevoorrechten. Het is niet onmogelijk dat wij door menig anachronisme in deze vertalingen worden getroffen — Sappho's Lesbia wordt bij hem Anna, Catallus' hostis verandert hij in Turk, Horatius' Scythen komen bij hem als Tataren terug — Mickiewicz zelf valt daar niet over. Deze had zich trouwens in zijn jeugdvertaling van Schiller's Hanndschuh eveneens de nodige vrijheden veroorloofd.

Eenzelfde vrijheid vinden we nu ook terug in Kochanowski's Psalm vertalingen. Hierbij sloot hij zich nog minder bij het origineel aan, omdat hij deze psalmen uit de Vulgata er dus niet uit het Hebreeuws in het Pools overbracht. Zo mag het ons dan ook niet verwonderen, dat we in Psalm XX, zijnde een gebed van Israel voor zijn koning, onverwachts op de Poolse koning Zygmunt August stuiten.

Moge dan ook Kochanowski als vertaler over een vrije speelsheid beschikken, in zijn eigen werk onthoudt hij zich van innovaties. Ook hierin verschilt hij van Ronsard en zeker van Marot. Miskiewicz prijst dit in hem, hij toch zegt van zijn grote voorganger: „Er zijn bij ons dichters, die zich hun hersens moe peinzen op ontdekkingen in rijm en rhythme. Ze verwaarlozen daarom de eenvoudige vorm van Kochanowski ofschoon hij die juist had gekozen, omdat hij geheel harmonieert met de Slavische dramatische dichtkunst."

Uit dit laatste citaat blijkt wel overduidelijk, hoe Mickiewicz Kochanowski altijd beschouwt als een loot van de grote Slavische stam. P.

een belangrijk pools tijdschrift

Onder de vele couranten en tijdschriften welke zich iedere dag op ons schrijfbureau ophopen neemt het orgaan „Zycie Słowianskie — Het Slavische leven" wel een zeer voorname plaats in. Gebrek aan ruimte verhindert ons uitvoerig artikelen te citeren uit dit aan de hele Slavische wereld gewijd maandblad. Wij kunnen dus niet anders doen dan enkele losse grepen te nemen uit de rijke inhoud en hopen daardoor onze lezers althans een flauwe indruk te geven van het instructieve materiaal in dit tijdschrift vervat.

In het Januari-Februari nummer vinden we b.v. een met veel kennis en gloed geschreven kort essay over de grote nationale Bulgaarse dichter Hristo Botev (1849—1876) wiens eeuwfeest dit jaar niet alleen in zijn vaderland, maar ook in de hele Slavische wereld en naar wij hopen zelfs daarbuiten herdacht is. Als ik nu nog mededeel, dat geen mindere dan Jerzy Dimitrow steeds over Botev in de warmste bewoordingen gesproken heeft en dat hij geen gelegenheid verzuimde om hem zijn volk als een lichtend voorbeeld voor ogen te stellen dan zou dit reeds op zich zelf een reden kunnen zijn ook in de kolommen van dit tijdschrift een enkel woord aan hem te wijden.

Doch daarnaast bestaat er, zoals ik hieronder hoop aan te tonen nog een ander motief: Botev heeft namelijk ook zijn betekenis voor het Slavische volkerendom in het algemeen genomen.

Hristo Botev dan werd in 1849 te Kalofer, een plaats in midden Bulgarije, geboren. Zijn opleiding ontving hij op een soort Hogerburgerschool te Odessa. In deze grote havenstad gistte het reeds in het midden der vorige eeuw en ook onze jeugdige Botev maakt er kennis met de elementen, die tegen de Tsaristische druk in opstand kwamen. Hij voegt zich bij hen en hij begrijpt, dat hun leer en werken ook van betekenis zijn voor zijn onder het Turkse druk zuchtend vaderland. Te meer voelt hij die noodzakelijkheid, omdat er Bulgaarse groepen zijn, die het op de een of andere wijze op een accoordje willen gooien met de Turken. Nog preciezer uitgedrukt kunwe zeggen, dat er in het Bulgarije van zijn dagen drie partijen zijn te onderscheiden. Ten eerste dan de Turkophielen, waaronder veel welgestelden (in het Bulgaars worden die met het tekenend woord „soepeters" tchorbadjiji aangeduid). Naast hen dienen als tweede partij de kleine middenstanders, vele ambachtslieden en kerkelijke dignitarissen genoemd te worden, die hun hoop op het Tsaristische Rusland hadden gevestigd.

Onnodig te zeggen, dat er een geweldige spanning ontstond tussen deze twee partijen enerzijds en de in het Centrale Comité georganiseerde revolutionairen, die de onafhankelijkheid van Bulgarije nastreefden. Bij hen voegt zich nu Botev; hij wordt spoedig een van hun leiders er tevens hun bezielde zanger.

Hij zal in zijn vaderland teruggekeerd een tweevoudige werkzaamheid ontwikkelen, ten eerste is hij redacteur van progressieve organen, die meestal in het buitenland moesten verschijnen zo b.v. het Bulgaarse emigrantenwoord de „Doema na blgarskite emigranti, ten tweede slingert hij zijn vurige gezangen de wereld in, waarin hij zijn landgenoten herinnert aan hun plicht: tegen de onderdrukkers in opstand te komen. Het spreekt van zelf, dat hij dit met gevangenisstraf moest boeten, het gelukt hem echter uit de kerker te ontsnappen en hij vlucht over de grenzen. In 1876 is echter de in Bosnië en Hercegowina uitgebroken opstand naar het centrum van Bulgarije gegolfd. Dit is voor Botev het sein naar zijn vaderland terug te keren. Op een zeilboot steekt hij de Donau over en landt te Kozloduj. Vandaar uit bereikt hij Wraca, waar hij en zijn strijdgenoten zich tegenover een Turkse overmacht geplaatst vinden. Dit Turkse leger is voor een deel samengesteld uit irregulaire elementen de zogenaamde baschibozoeki, die tegenover hun bestrijders een buitengewone wreedheid aan de dag leggen. Als Botev dan ook in de Junimaand van het jaar 1876 in de ongelijke strijd valt, hakken zij zijn hoofd van zijn romp en steken het op stangen, om het de bevolking te tonen. Het gemutileerde lichaam wordt ergens in een dal geworpen.

Dit is een korte levensbeschrijving van de man, die nog steeds in het hart van zijn volk leeft en wiens Pień o Hadzim Dymitrze als een apotheose van de Bulgaarse heldenstrijd is te beschouwen. Is 't voorts te verwonderen, dat een Elegie, waarin hij degenen hoont, die 't slavenjuk blijmoedig dragen, ook weerklank gevonden heeft bij de Polen, die beter dan enig ander volk aanvoelen, wat deze Bulgaarse opstandeling moet hebben bezield.

Maar er is nog een andere reden, waarom de Polen — en zij niet alleen — aanknopingspunten hebben met Botev. Ik doelde boven reeds op zijn publicistische werkzaamheid. Men kan in het midden der 19e eeuw in Bulgarije geen eigenlijke uitingen van wetenschappelijk socialisme verwachten, naar deze maatstaf gemeten is Botev dan ook eerder een utopisch socialist te noemen. Maar één ding had hij zeker — een duidelijk besef, dat er een innerlijke samenhang tussen al de Slavische volkeren bestaat en dat deze band — met vermijding natuurlijk van Panslavistische uitwassen — versterkt moet worden. Botev heeft dit zo duidelijk begrepen, dat hij ergens neerschrijft — „de Duitsers moet dit natuurlijk onwelkom zijn, maar toch is de toekomst niet meer ver, waarin de aandacht van heel Europa op deze hereniging gericht zal zijn. Meer in het bijzonder zullen zij, die thans de Westelijke helft van Kościuszko's vaderland onderdrukken, rekening hebben te houden met dit feit."

Ik mag nog wel even herhalen, dat een man, die dergelijke woorden over het land van Kościuszko uitgesproken heeft, rekenen kan op de sympathie van diens huidige nazaat. Vandaar dan ook dat ik me genoopt voelde bij het eerste referaat over dit Poolse tijdschrift juist dit artikel uit te kiezen. Bij volgende gelegenheden zullen we ander materiaal uit de rijke inhoud putten. P.

Redactie-Secretariaat:

TIJDSCHRIFT NEDERLAND-POLEN

BUREAU NEDERLAND-POLEN

(geopend dageijks van 9—1 u.) behalve Zaterdag
beide gevestigd te Amsterdam
J. W. Brouwersplein 7
Telefoon 98875 Amsterdam

Postgiro No. 518467 t.n.v. de Penningmeester van de Ver.
NEDERLAND-POLEN TE LEIDEN

Evenals Nederland voert Polen een verwoede strijd tegen het water

Terwijl zijn blik waart over de grijsgroene vlakte van Zuławy bij Gdańsk, spreekt een kolonist:
„. . . Toen we hier kwamen, wisten we niet, waarvoor die greppels dienden, en waarom er achter ieder stukje land een sloot loopt. We onderhielden ze niet. Waarom zouden we ook? En later merk je dan aan den lijve, dat die sloten noodzakelijk zijn, het noodzakelijkst van alles. Zonder deze gaat het niet. Je moet ze onderhouden, want dit is een eigenaardig soort grond . . ."
Wanneer men de kaart van Zuławy bekijkt, dan wordt de aandacht het eerst getrokken door het dichte net van sloten, kanalen en riviertjes — Holland in het klein. Dit is het „geraamte" van Zuławy, dat voor het grootste deel beneden de zeespiegel ligt. Evenals Walcheren wordt het door dijken tegen het water beschermd.
Het water is sedert eeuwen onafscheidelijk van Zuławy. In 1535 brak de dijk bij Tszczew door en de hele omgeving van Gdańsk werd overstroomd. In 1540 brak de Weichsel de dijk bij Serow door, en er verdronken enige dorpen. In 1543 had er opnieuw een overstroming van de Weichsel plaats.
Al deze overstromingen veroorzaakten een uittocht op grote schaal van de bevolking van Zuławy. Men wist zich met het water geen raad. Tenslotte liet de gemeenteraad van Gdańsk Hollandse kolonisten komen, die in hun eigen land in omstandigheden leefden, die enige overeenkomst vertoonden met die van Zuławy.
Toen maakten de Hollanders een eind aan de overstroming en begonnen voor het eerst het land te draineren. Uit de 16e eeuw dateert de bloei van dit gebied, dat een oppervlakte heeft van 142.000 ha. Het uit het water gewonnen land van Zulawy bestaat uit slib en is buitengewoon vruchtbaar. Het is het Egypte van Polen.
Toen in 1945 de Russische legers naderden, besloten de Duitsers het land te vernietigen en staken op twee plaatsen de dijk door. Het water deed ongeveer 120.000 ha overstromen. Het drainageplan van Zuławy, evenals de opstelling van de afwateringspompen, was niet bekend. Op de overstroomde gebieden schoot het riet zeer weelderig op en er ontstond een nieuwe sliblaag.
Ondanks het feit, dat die plannen verdwenen waren, werd er onmiddellijk handelend opgetreden. Nog in 1945 werden 70.000 ha overstroomd gebied teruggewonnen.
Van 1945 tot 1947 werd 116.000 ha ontwaterd. Onder de moeilijkste omstandigheden, bij afwezigheid van de plannen, werden 128 pompen in werking gesteld — alle pompen, die in Zuławy waren. Alle dijken werden hersteld. Dit zijn feiten en cijfers, die voor zichzelf spreken.
Te zelfder tijd ging men over tot de tweede etappe — de drooglegging van Zuławy, dit betekent dus het herstel van greppels en sloten, want die zijn, zoals de kolonist ons reeds zei, het allerbelangrijkste. Thans zijn er drie brigades SP werkzaam bij het vernieuwen van sloten en afwateringskanalen. Zij herstellen in het geheel 1.800 km van die sloten en kanalen.
Van de 142.000 ha grond, die drainage behoeven, zijn reeds op 90.000 ha de werkzaamheden voltooid. Nog voor het eind van dit jaar zal de afwatering van de overige gebieden zover gevorderd zijn, dat de grond van Zulawy weer in zijn geheel in gebruik kan worden genomen.
De kolonisten zeggen over de bodem:
„Het onkruid zit in de grond, dat spreekt vanzelf. En als het er eenmaal uitkomt, is er geen houden meer aan. In de brandnetels kun je je verstoppen. En in het hoge riet verdwijnt een tractor met mensen en al."
Wie het riet van Zuławy niet gezien heeft, die kan zich geen voorstelling maken van het tweede element, waartegen de mens op deze eigenaardige grond moet worstelen, van deze zee van stengels, die enige malen met tractoren moest worden omgeploegd.
— „Ik ben al tientallen jaren landbouwer" — zei een van de kolonisten — maar zo'n land als dit heb ik nog nooit gezien. Zo vruchtbaar niet, en ook niet zo moeilijk te bewerken. Het is hier zo, dat je na een beetje regen niet meer werken kunt van de modder. Ik herinner me nog een keer, dat ik op het veld was en zag, hoe een haan met veel drukte een troep kippen naar een bezaaide akker bracht. Ik ging er op af om ze weg te jagen. Intussen was de hele troep met haan en al letterlijk op de akker gaan zitten. Ik kwam dichterbij en wat zag ik? De pootjes van de kippen waren zo stevig met klei beplakt, dat de dieren geen stap meer konden doen. De vrouw kwam aanlopen uit de schuur en verzamelde de kippen in haar schort als beurse peren. Maar als één dag de zon schijnt, dan wordt de grond keihard. Daarom is de kwestie van het water hier het allerbelangrijkst.
— De grond is verbazend vruchtbaar, maar je kunt niet ieder soort zaad gebruiken. Er zijn tarwesoorten, die het goed doen, en zo is het ook met rogge en erwten. Je moet speciaal het allerbeste zaaigoed nemen. Het beste groeien tarwe en suikerbieten. Daar sta je gewoonweg van te kijken, prachtig zijn ze!
— Net als dit met het zaaizaad het geval is, zo moeten voor Zulawy ook speciale rassen vee worden uitgekozen, rassen, die gewoon zijn om in het laagland te leven. Het Hollandse vee is het best geschikt."
In de toekomst zal Zulawy een land worden van veeteelt en een voorraadschuur van tarwe en suikerbieten.
De mensen, die naar Zulawy gekomen zijn, die zich hier gevestigd hebben, stonden voor een zware karwei, ze hebben een taaie strijd moeten voeren tegen water en onkruid. Maar ze zullen dit land niet meer verlaten, want ze hebben ervaren, dat het overvloeit van melk en honing. (Sabina Kazanowska)

Poolse padvinders bij het aanleggen van wegen

Mevr. Eugenia Krassowska, Vice Minister van Kunsten en Wetenschappen.

Wat heeft

DE VROUW IN POLEN

verkregen?

*

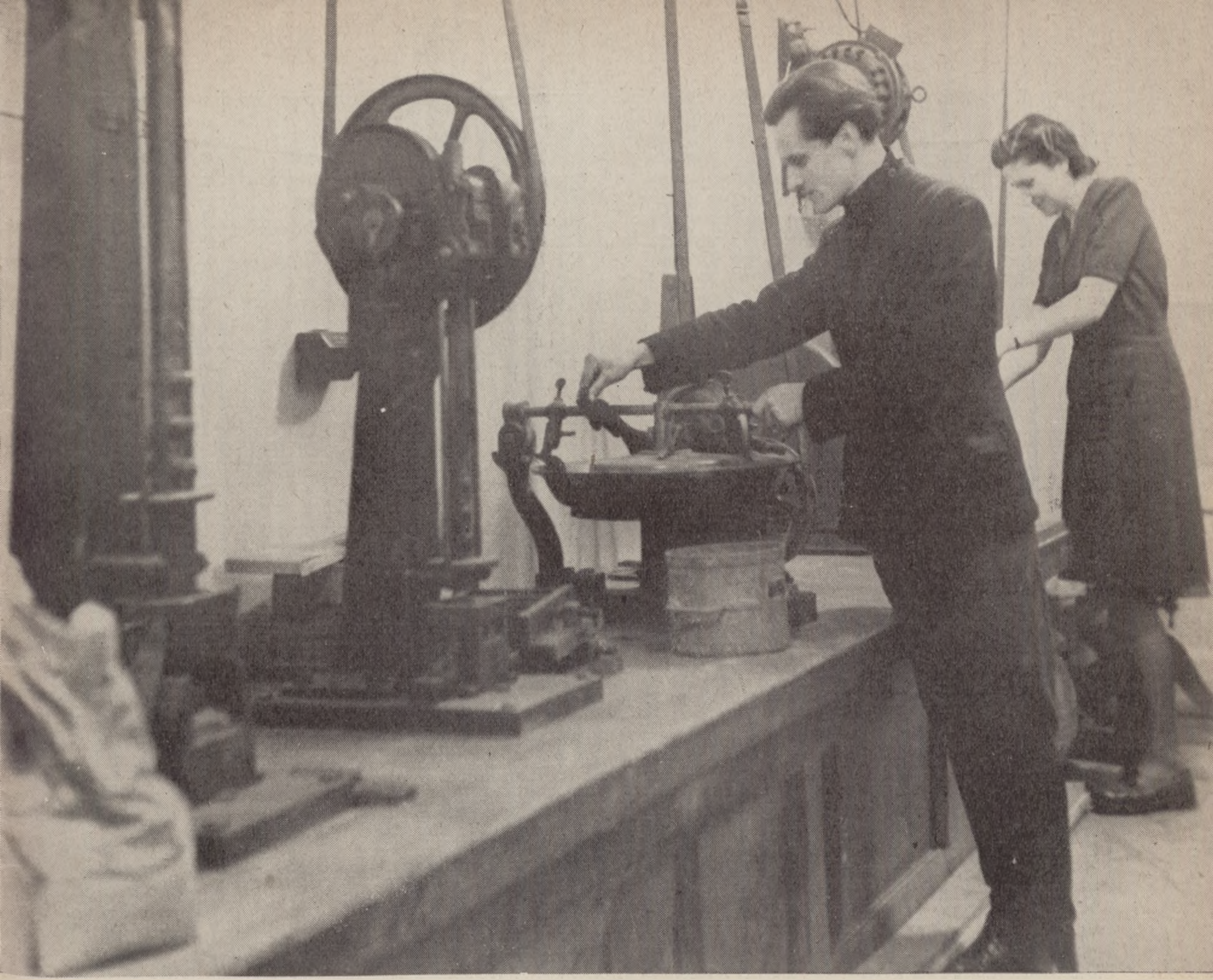
door Dr. EUGENIE PRAGIER,
onderminister van Arbeid en Sociale bijstand

Wanneer wij de vraag in de titel van dit artikel uitgesproken willen beantwoorden, moeten wij in aanmerking nemen de arbeidsvoorwaarden van de vrouw in Polen van voor de oorlog en de arbeidsvoorwaarden, die nu nog bestaan in de kapitalistische landen. Wij weten, dat het gebruik van vrouwelijke werkkrachten gelijke tred hield met de invoering van machines in de industrie. De machines maakten het mogelijk de geschoolde, maar dure mannelijke krachten, te vervangen door ongeschoolde minder dure vrouwelijke. Er was een waar leger van vrouwen, dat tot elke prijs wilde werken. Geen wonder, dat in de talrijke industrieën het aantal vrouwen steeg ten koste van de mannen. Volgens de gegevens, die wij hebben over de vrouwenarbeid aan het eind van de 19de eeuw en in het begin van de 20ste eeuw, kunnen wij vaststellen, dat dit een kenmerkend en algemeen verschijnsel was bij de ontwikkeling van het kapitalisme. Waarin bestond die arbeid anders dan in een zo veel mogelijk gebruik van ongeschoolde lichamelijke krachten?

Maar geleidelijk aan gaven de vrouwen er zich rekenschap van, dat zij de middelen en de mogelijkheden moesten verwerven om evengoed intellectuele arbeid te verrichten en ook geschoolde arbeid, die uiteraard beter betaald werd. Maar daarvoor moesten zij zich eerst de toegang tot het onderwijs verschaffen, aangezien dergelijk soort arbeid meer persoonlijke hoedanigheden en zelfstandigheid vereist.

Natuurlijk stuitte het vakonderwijs voor vrouwen op grote moeilijkheden bij de sociale toestanden, die toen ter tijd heersten.

De afhankelijkheid van de vrouw, die in den loop der eeuwen een duurzame geworden is, (waartoe de zeden en vooroordelen het hunne bijdroegen), blijft steeds een voortreffelijk middel om de uitbuiting van de vrouwenarbeid in stand te houden. En deze ongunstige verhouding tussen de lonen van mannen en vrouwen heerste voor de oorlog in alle kapitalistische landen. Het gebruik op grote schaal van de arbeid van de vrouw, deed niet alleen de materiële waarde van haar arbeid dalen, maar veroorzaakte tevens, dat psychologisch het nuttig effect en het belang er van op noodlottige wijze beïnvloed werden. Geen wonder, dat de ondergeschikte positie van de werkende vrouw gepaard ging met een geringer sociaal verantwoordelijkheidsgevoel, een passieve houding in de organisatie en als bijomstandigheid haar indifferente houding ten opzichte van de reactionaire elementen. Met de eerste wereldoorlog begint een nieuwe periode

Man en vrouw samen op de mijnwerkacademie.

in de evolutie van de vrouwenarbeid. In Polen hadden de vrouwen een betrekkelijk politieke gelijkgerechtigheid verkregen en zij werkten op alle terreinen van het economische leven. In de textielindustrie was dit al zeer opvallend, haar aantal steeg hier tot 53,6%. In de levensmiddelenbedrijven bedroeg het 37,5%, in de drukkerijen 32%. In de confectiebedrijven hadden zij het aantal mannen overtroffen (59,4%).
In de USSR is de ontwikkeling van de vrouwenarbeid het snelst en het gunstigst geweest. De regering heeft voor de vrouwen alle leidende functies opengesteld.
In de kapitalistische landen verrichtten de vrouwen gedurende de oorlog hetzelfde werk als de mannen, maar ze werden minder betaald.
De moeilijkheid om „gelijk loon voor gelijke arbeid" te krijgen, was een gevolg van het gebrek aan initiatief van de vrouwen om zich te verenigen, een gevolg ook van haar gebrekkige politieke opvoeding en van het feit, dat zij weinig aandeel hadden in de vakverenigingen. Zelfs na 1918 kwam er in deze toestand weinig verandering.
In 1929 waren er b.v. in Polen op het totale aantal georganiseerde arbeiders 31% vrouwen in de textielindustrie, 30% in de levensmiddelenbedrijven, 7% in het hotel- en restaurantbedrijf en 13% in de constructiewerkplaatsen. Herhaaldelijke enquêtes in de kapitalistische landen wijzen op een ongunstige verhouding tussen de salarissen. De vrouwen werden niet alleen minder betaald dan de mannen voor hetzelfde werk, maar zij moesten ook alle ongeschoolde arbeid voor een laag loon verrichten.
Over het algemeen verschilde het loon van vrouwen in de industrie tussen de 50% en 75% met dat van de mannen. Bovendien verdienden vrouwen van een zekere leeftijd lagere lonen dan jonge meisjes, die hetzelfde werk verrichtten. Een zelfde ongunstige loonsverhouding was er ten aanzien van het administratieve werk in dienst van de overheid en van particuliere ondernemingen. Meestal werden de vrouwen als minderwaardige beambten beschouwd.
In Polen heerste vóór 1939 dezelfde toestanden. In 1929 b.v. kwamen de lonen van vrouwen die onder de grond werkten niet boven de 40% van die der mannenlonen, ze bedroegen 70% in de smelterijen, glasblazerijen, de metaalindustrie, de constructiewerkplaatsen, de spinnerijen en de ververijen. Maar de lonen van jongens waren soms veel hoger (94%).
Zo werd het beginsel gelijk loon voor gelijke arbeid toegepast, dat in het verdrag van Versailles staat, als

een postulaat voor de bescherming van de arbeid. Een beginsel dat door de werknemersorganisaties verdedigd werd en dat in de kapitalistische landen stuitte op de tegenstand van de leidende klassen.
Een nieuw verschijnsel is, dat een aantal beroepen, die tot dusverre als onvrouwelijk werden aangemerkt, in toenemende mate door vrouwen wordt uitgeoefend, terwijl zij minder beroepen bekleden, die tot nu toe als zuiver vrouwelijk werden beschouwd. Zo was b.v. het aantal vrouwen, dat als huishoudelijke hulp werkzaam was in 1935 46.6% van het gehele aantal werkende vrouwen, terwijl het er in 1947 nauwelijks 3,8% zijn. In de landbouw zijn 3.900.000 vrouwen werkzaam, waarvan er 3.790.000 haar eigen grond bebouwen terwijl 110.000 werken op de boerderijen van de staat, de landbouwcoöperaties en in particuliere bedrijven. Hieruit blijkt, dat in Polen de vrouwenarbeid een normaal en blijvend verschijnsel is. De argumenten van de kapitalistische landen blijken dus onjuist te zijn.
In de Sowjet Unie is het beginsel van gelijk loon voor gelijke arbeid het eerst verwezenlijkt en wel op elk gebied. Hoe staat het met dit vraagstuk in Polen? Het loonsverschil is bezig te verdwijnen, collectieve contracten zijn reeds met 80% van de gezamenlijke arbeiders gesloten.
Men moet daarom terecht het werk van de vrouwen beschouwen als de basis van de sociale rechtvaardigheid in het Nieuwe Polen. De vrouwen ontvangen een systematische beroepopleiding opdat hun gemiddeld salaris gelijk zal kunnen zijn aan dat van de mannen. Deze vakscholen voor vrouwen hebben reeds zeer gunstige resultaten opgeleverd. En tot dusverre heeft geen enkele andere regering van Polen zoveel gedaan om de sociale positie van de vrouw te verbeteren.
Men heeft in de grote ondernemingen herscholingscursussen voor volwassenen ingesteld, en beroepsscholen van verschillenden aard, omdat de beroepsopleiding voor de vrouw zeer belangrijk is. Dit is de voornaamste weg, die tot haar emancipatie leidt.
Wanneer de vrouw geschoold arbeidster is, zal zij deel uit kunnen maken van een arbeidscoöperatie en zij kan in de industrie gebruikt worden; velen van haar doen werk, dat tot dusverre alleen aan mannen gegeven werd. Tegenwoordig zijn er talrijke posten in alle takken van het productiebedrijf, die men bij voorkeur door vrouwen laat vervullen.
Er is een besluit in voorbereiding, volgens hetwelk bepaalde functies speciaal aan vrouwen moeten worden gegeven. Zo zien wij dat er telkens krachtige pogingen worden gedaan om de arbeidsvoorwaarden van de vrouw te verbeteren.
Wij moeten niet uit het oog verliezen, dat er reeds tal van belangrijke posities voor haar zijn, zowel in staatsdienst als bij de coöperaties en als bedrijfsleidster in grote zaken. Ik spreek alleen over het probleem van de bezoldigingen van de mannen en vrouwen en laat buiten beschouwing de uitzonderingsgevallen, die ontstaan tengevolge van de vooruitgang van het productieproces. De lonen stijgen evenredig met de productie en hun verhogingen houden steeds verband met de edele wedijver, die bij het werk ontwikkeld wordt. Dit is de meest kenmerkende trek van ons economisch leven, terwijl onder het kapitalistische regiem de vermeerdering van de productie voornamelijk de ondernemerswinst verhoogt.
Wij beschouwen het probleem van de lonen en dat van de arbeid als essentieel voor de cultuur en voor het leven. En wij spannen al onze krachten in om de vrouw, de moeder en het kind, te beschermen, opdat die moeder werken en een normaal leven leiden kan. De opvoeding van de nieuwe generatie is tegenwoordig een van de voornaamste taken voor de gehele natie. In het Nieuwe Polen is het belangrijkste vraagstuk van de sociale politiek, de moeder te helpen door haar gunstige arbeidsvoorwaarden te geven.
Wij hebben alle reden om aan te nemen, dat het nieuwe regiem het welzijn van alle werkende vrouwen zal bevorderen.
Een aantal wetten verzekert haar een werkelijke gelijkheid en geeft haar mogelijkheden om onbelemmerd tot haar recht te komen, zonder een ondergeschikte rol te moeten spelen. In het gezin en in de fabriek, in de stad en op het land, staat het de vrouw vrij haar toekomst te vormen zoals zij dat zelf wenst, met dien verstande, dat zij er zich van bewust is, dat haar werkzaamheid en toewijding het welzijn van de hele natie dienen.

Vrouw in openbare dienst op het dorp. (Bescherming van moeder en kind).

29 APRIL
1950
14 MEI

XXIII INTERNATIONALE JAARBEURS TE POZNAN

Van 29 April tot 14 Mei 1950 wordt te Poznan wederom een INTERNATIONALE JAARBEURS gehouden. Alle inlichtingen zijn te verkrijgen bij de administratie: ul. Rokossowskiego 14, Poznan Telegram-adres: Targ, Poznan Telefoon 64-49, 77-58, 79-72.